

แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

นางสาวปิยวรรณ เงินคล้าย

รายงานวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13
สถาบันพระปกเกล้า

พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดย

นางสาวปิยวรรณ เงินคล้าย

รหัสประจำตัว 64-13-59

สถาบันพระปกเกล้า

รายงานวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

อาจารย์ที่ปรึกษา :

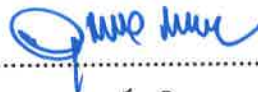
(อาจารย์วิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม :

(อาจารย์กัญเกียรติ ภูมิรัตน์)

อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

(ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย)

เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

บทคัดย่อ

ชื่อผู้จัดทำ : นางสาวปิยวรรณ เงินคล้าย นักศึกษาสถาบันพระปกเกล้า หลักสูตรการพัฒนา
นักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

ชื่อหัวข้อเอกสาร : แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์วิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ

อาจารย์ที่ปรึกษา (ร่วม) : อาจารย์กัญเกียรติ ภูมิรัตน์

เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาที่ยั่งยืนคือการสร้างความเท่าเทียม และความยั่งยืน โดยสร้างความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ผลการพัฒนาที่ผ่านมาพบว่า สัดส่วนของงบประมาณรายจ่ายประจำปี รายจ่ายตามยุทธศาสตร์ที่ผ่านมายังไม่ตอบสนองกับผลลัพธ์การพัฒนา การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นศึกษาเพื่อหาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยอ้างอิงจากผลการประเมินความยั่งยืน แนวปฏิบัติที่เป็นคำแนะนำของหน่วยงานสำคัญต่างๆ เช่น OECD UNDP โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาครั้งนี้ไว้ 3 ประการ ประกอบด้วย (1) เพื่อศึกษาผลลัพธ์การพัฒนาจากยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณที่ผ่านมา (2) เพื่อศึกษาหลักการ ปัจจัย และกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการงบประมาณ รายจ่ายประจำปี และการบูรณาการกับภาคส่วนอื่น เพื่อกำหนดกรอบการบริหารทางการเงินที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลการศึกษา พบว่า ผลการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา 20 ปี มีความครอบคลุมเกือบทุกประเด็น แต่ผลการจัดสรรงบประมาณยังไม่สอดคล้อง ทำให้การพัฒนาอย่างไม่เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ผลคะแนนการประเมินล่าสุดพบว่า สถานะ และแนวโน้มมีความแตกต่างกัน โดยแบ่งผลการประเมินซึ่งเป้าหมายที่ไม่คืบหน้าส่วนใหญ่เป็นเป้าหมายด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น การขจัดความหิวโหย และ การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบนบก ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในด้านหลักการ ปัจจัย และกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ในส่วนของ ภาครัฐควรจัดทำแผนระยะปานกลาง และแผนระยะยาว โดยระบุกรอบการคลัง การงบประมาณ และ กรอบรายจ่าย โดยระบุแหล่งที่มางบประมาณ การบริหารหนี้สาธารณะ สำหรับการจัดลำดับความสำคัญ

ควรมุ่งเน้น (1) นโยบายจะต้องให้ความสำคัญกับเป้าหมายที่ยังไม่มีความคืบหน้า เช่น การติดตามภาวะอากาศและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมความเท่าเทียม ความเท่าเทียมทางเพศ สถานะทางสังคม และการส่งเสริมทางดิจิทัล (2) ด้านมาตรฐาน และเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงบประมาณตลอดกระบวนการงบประมาณ ทั้งนี้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จำเป็นต้องทบทวนนโยบายอย่างรอบคอบให้เหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและกลุ่มเปราะบาง สำหรับข้อเสนอแนะ แบ่งออกเป็น ด้านแนวทางการจัดสรรงบประมาณ จะต้องจัดสรรตามลำดับความสำคัญให้สอดคล้องสถานการณ์ และด้านบทบาทที่เกี่ยวข้อง จะต้องเผยแพร่ข้อมูลและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนตลอดกระบวนการงบประมาณ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ฉบับนี้ สามารถสำเร็จคล่องไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานภายในสำนักงานงบประมาณที่อนุเคราะห์ให้เกี่ยวกับการกำหนดกรอบแนวความคิด ช่วยค้นคว้าข้อมูล และสนับสนุนการจัดพิมพ์เอกสาร

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาหวังว่ารายงานการศึกษาฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจที่จะศึกษาต่อไป

นางสาวปิยวรรณ เงินคล้าย
นักศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13
สถาบันพระปกเกล้า
พฤษภาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	2
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	2
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ	2
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	3
2.1 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	3
2.2 รายงานการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	7
2.3 การสรุปประเด็นสำคัญจากการทบทวนวรรณกรรม	21
2.4 กรอบแนวคิดการศึกษา	24
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	25
3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	25
3.2 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล	25
3.3 ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล	25
3.4 สรุปประเด็นและแหล่งข้อมูลที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์	26
บทที่ 4 ผลการศึกษา	28
4.1 ผลลัพธ์การพัฒนาจากยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณที่ผ่านมา	28
4.2 หลักการ ปัจจัย และกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	38
4.3 การวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	39
4.4 การเปรียบเทียบแนวปฏิบัติด้านงบประมาณสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ เกาหลีใต้และสหรัฐอเมริกา	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	46
5.1 สรุป	46
5.2 ข้อเสนอแนะ	47
บรรณานุกรม	50
ภาคผนวก ก	51
สถานะความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ปี ค.ศ. 2020	
ภาคผนวก ข	52
ผลการประเมินตามตัวชี้วัดย่อยของภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ปี 2020	
ประวัติผู้ศึกษา	53

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2-1 การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามยุทธศาสตร์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565	6
2-2 กรอบการทำงานทางการเงินที่สอดคล้องกับ SDGs	18
2-3 การสรุปประเด็นการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้สร้างกรอบแนวความคิด	21
3-1 สรุปประเด็นและแหล่งข้อมูลที่ต้องการศึกษา	26
4-1 รายละเอียดการจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์และแผนงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565	30
4-2 ผลการประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย	35
4-3 การเปรียบเทียบยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	39
4-4 สรุปประเด็นแนวปฏิบัติด้านงบประมาณของประเทศต่างๆ	43

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2-1 ปัจจัยและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใสงบประมาณ	9
2-2 ภาพความเชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	12
2-3 ความก้าวหน้าของการพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย ช่วงปี พ.ศ.2543 - 2564	13
2-4 กิจกรรมสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนที่แนะนำตามกระบวนการงบประมาณ	14
2-5 การประเมินเป้าหมายย่อย ปี 2563	15
2-6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน	17
2-7 กรอบแนวคิดการศึกษา	24
4-1 สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำแนกตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ	28

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลที่จะผลักดันยุทธศาสตร์และนโยบายต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ ผลการพัฒนาที่ผ่านมา ประเทศไทยยังอยู่ในกลุ่มประเทศรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง (High-middle income countries) ยังมีความเหลื่อมล้ำไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การสาธารณสุข แม้ว่ายุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในสังคมมาโดยตลอด แต่การจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่เป็นงบลงทุนเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ ส่งผลต่อระดับหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ แม้ว่าคนจนมีสัดส่วนลดลงจากปีพ.ศ. 2541 จำนวน 25.8 ล้านคน หรือร้อยละ 38.63 เป็น 4.3 ล้านคน หรือร้อยละ 6.24 ของประชากรในปี พ.ศ.2562 แต่ยังคงมีดัชนีความเหลื่อมล้ำจากการพัฒนาที่ผ่านมา ทำให้คนจนไม่สามารถเลื่อนชั้นทางสังคมไปสู่ระดับที่สูงขึ้นได้

ประเทศไทยได้เข้าร่วมวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (Sustainable Development; SDGs) เมื่อปี พ.ศ. 2558 ร่วมกับประเทศสมาชิกสหประชาชาติ เพื่อเป็นกรอบการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืนระยะ 5 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยยังมีระดับคะแนนบางเป้าหมายต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อาจทำให้แนวโน้มการขับเคลื่อน SDGs ของประเทศไทยถดถอยลงในหลายด้าน ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีจำเป็นต้องพิจารณาและจัดลำดับความสำคัญโดยคำนึงถึงมิติต่างๆอย่างถี่ถ้วนและรอบคอบ

ผู้ศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงได้จัดทำรายงานการศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” เพื่อเป็นข้อเสนอสำหรับการกำหนดบทบาทและจัดลำดับความสำคัญการจัดสรรงบประมาณให้แก่ละเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างเหมาะสม และคุ้มค่า โดยได้นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้งบประมาณรายจ่ายประจำปีตอบสนองกับสถานการณ์และความต้องการของประชาชน ส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อศึกษาผลการพัฒนาที่ยั่งยืนจากยุทธศาสตร์การจัดการจัดสรรงบประมาณที่ผ่านมา
- 1.2.2 เพื่อศึกษาหลักการ ปัจจัย และกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการงบประมาณรายจ่ายประจำปีสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.3.1 ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การจัดการจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 1.3.2 แนวทางการดำเนินการตามกรอบการเงินของการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 1.3.3 มุมมองการจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนของสถาบันต่างๆ เช่น สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ United Nations Development Programme (UNDP)

ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนตุลาคม 2564 – มกราคม 2565

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development (SDGs) หมายถึง แนวทางการพัฒนาโดยใช้ทรัพยากรในลักษณะที่รู้คุณค่า ไม่ส่งผลกระทบต่อหรือเป็นภาระกับคนรุ่นต่อไป

การจัดสรรงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากรทางการเงินให้แก่หน่วยงานต่างๆ เพื่อให้นำไปใช้ในการดำเนินงานตามภารกิจที่รับผิดชอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1.5.1 ทราบข้อมูลการจัดสรรและผลที่เกิดขึ้นจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
- 1.5.2 มีความรู้ ความเข้าใจหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้ จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และ รายงานการศึกษาจากหน่วยงานต่างๆ โดยจะสรุปประเด็นและสร้างกรอบแนวทางการศึกษา

2.1 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

(1) ด้านความมั่นคง

เป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย มีเอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบและทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

(2) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

การพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (1) ต่อยอดอดีต โดยมองกลับไปที่เราเก่งทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่นๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) ปรับปัจจุบัน เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่างๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต (3) สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด

ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้ง การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

(3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

เป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็น คนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ครอบคลุมด้าน และมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

(4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

เป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่างๆ ทั้ง ภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชน ในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการ แผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียม ความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่ มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้ หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

(5) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ ระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์ และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะ เป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้งสามด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคน รุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

(6) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

เป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของ ประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาท

ภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกัน และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมั่งคั่ง และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

2.1.2 ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอ โดยร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ เป็นแผนระดับที่ 2 ซึ่งเป็นกลไกในการถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ โดยระบุทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ควรให้ความสำคัญในระยะ 5 ปี ภายใต้หลักการและแนวคิดสำคัญ 4 ประการ คือ สำหรับวัตถุประสงค์ของร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 คือ เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” โดยมีเป้าหมายหลักที่ต้องการบรรลุผล 5 ประการ คือ (1) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม (2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ (3) การมุ่งสู่สังคมโอกาสและความเป็นธรรม (4) การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน (5) การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่ พร้อมกำหนด 13 หมายเหตุของการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ที่ชัดเจนใน 4 มิติ ประกอบด้วย

(1) มิติภาคการผลิตและบริการ เป้าหมาย ประกอบด้วย 6 หมายเหตุ คือ (1) ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง (2) ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน (3) ไทยเป็นฐานการผลิตรถยนต์ไฟฟ้าของอาเซียน (4) ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง (5) ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค (6) ไทยเป็นศูนย์กลางด้านดิจิทัลและอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของอาเซียน

(2) มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย 3 หมายเหตุ คือ (7) ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขัน

ได้ (8) ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เด็ดขาดได้อย่างยั่งยืน (9) ไทยมีความยากจน ข้ำมร่นลดลงและคนไทยทุกคน มีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม

(3) มิติตความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 2 หมายเหตุ คือ (10) ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ (11) ไทยสามารถลดความเสี่ยง และผลกระทบ จากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(4) มิติจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ ประกอบด้วย 2 หมายเหตุคือ (12) ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต (13) ไทยมี ภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2564)

2.1.3 ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณที่ผ่านมา มีจุดเน้นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ได้แก่ ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การมีจุดเน้นหรือ การให้ความสำคัญกับนโยบายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำงบประมาณ โดยการ พิจารณาแหล่งเงินให้ครอบคลุมทุกแห่ง ชะลอ ปรับลด ยกเลิกโครงการที่มีความสำคัญต่ำ /หมดความ จำเป็น จากการรวบรวมข้อมูลการจัดสรรงบประมาณให้กับแต่ละยุทธศาสตร์พบว่า

ตารางที่ 2-1 การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามยุทธศาสตร์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565

หน่วย : ล้านบาท

ยุทธศาสตร์การจัดสรร งบประมาณ	ปี 2563		ปี 2564		ปี 2565	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวมทั้งสิ้น	3,200,000.0	100.0	3,285,962.8	100.0	3,100,000.00	100.00
1. ยุทธศาสตร์ด้านการ สร้างโอกาสและความ เสมอภาคในสังคม	776,110.60	24.25	800,633.3	24.37	733,749.60	23.67
2. ยุทธศาสตร์ด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนา ระบบบริหารจัดการ ภาครัฐ	506,593.40	15.83	555,571.4	16.91	559,300.50	18.04
3. ยุทธศาสตร์ด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	567,944.00	17.75	579,388.3	17.63	548,185.70	17.68
4. รายการค่าดำเนินการ ภาครัฐ	431,336.60	13.48	433,279.9	13.19	412,706.70	13.31

ยุทธศาสตร์การจัดสรร งบประมาณ	ปี 2563		ปี 2564		ปี 2565	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง	425,514.00	13.30	406,469.7	12.37	387,909.60	12.51
6. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	375,034.40	11.72	394,588.5	12.01	338,547.60	10.92
7. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	117,467.00	3.67	116,031.7	3.53	119,600.30	3.86

ที่มา : เอกสารงบประมาณสังเขป ปีงบประมาณ พ.ศ.2563 - 2565

2.2 รายงานการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ลักษณะงบประมาณตามผลงานที่ดี (Good Practices for Performance Budgeting)

Organization for Economic Co-operation and Development: OECD ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักปฏิบัติที่ดีด้านการจัดทำงานงบประมาณมุ่งเน้นผลงานโดยสำรวจจากประเทศสมาชิก แนวปฏิบัติที่ดีประกอบด้วย

(1) เหตุผลและวัตถุประสงค์ของการจัดทำงานงบประมาณมุ่งเน้นผลงาน ต้องมีเอกสารชัดเจน และสะท้อนให้เห็นผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการสนับสนุนทางการเมืองจากผู้บริหารระดับสูง เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบ

(2) งบประมาณตามผลงานจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และการจัดลำดับความสำคัญจากรัฐบาล ข้อเสนอของงบประมาณมีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ มีกรอบงบประมาณหลายปีที่เป็นจริงและน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ สำหรับโครงการที่มีความซับซ้อนอาจต้องใช้ความร่วมมือร่วมกันระหว่างหลายหน่วยงานทั้งกิจกรรมและงบประมาณ

(3) งบประมาณมุ่งเน้นผลงานจะต้องมีความยืดหยุ่นในการจัดการที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่หลากหลายของรัฐบาล สามารถระบุผลลัพธ์และวงเงินงบประมาณได้ โครงสร้างผลลัพธ์และงบประมาณต้องสอดคล้องกับความรับผิดชอบของหน่วยงาน มีการจัดประเภทรายจ่าย มีระบบการควบคุมกรอบการใช้จ่าย

(4) รัฐบาลต้องลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ ระบบข้อมูล และโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ เพื่อรองรับงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงาน โดยหน่วยงานกลางผู้รับผิดชอบต้องสร้างขีดความสามารถทั้ง

ภายในและภายนอกกระทรวง เพื่อให้การจัดทำและบริหารงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวัดผลการปฏิบัติงานเพื่อให้ผลงานมีคุณภาพ และสามารถกำหนดมาตรฐานการทำงานร่วมกัน และแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่

(5) การกำกับดูแลของฝ่ายนิติบัญญัติ สถาบันตรวจสอบ และภาคประชาสังคม เกี่ยวกับระดับความสำเร็จและเป้าหมายที่กำหนด รัฐสภาได้รับการสนับสนุนจากหน่วยตรวจสอบ (SAI) เพื่อถ่วงดุลรายงานให้มีความน่าเชื่อถือ ตามความเป็นจริง ไม่มีการบิดเบือน นอกจากนี้ ข้อมูลงบประมาณและรายงานต้องเข้าถึงได้ และมีการเผยแพร่เพื่อนำไปประมวลผลต่อได้

(6) งบประมาณมุ่งเน้นผลงานต้องออกแบบเครื่องมือที่จะสามารถพัฒนาและประเมินการใช้จ่ายทั้งระดับผลผลิตและผลลัพธ์

(7) การสร้างแรงจูงใจมุ่งเน้นให้การจัดการงบประมาณเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และมีจุดเน้นร่วมกันที่จะสร้างผลงาน โดยมีการกำหนดระบบการวัดเพื่อเปรียบเทียบลักษณะ/หน่วยงานที่ใกล้เคียงกันเพื่อค้นหาแนวทางที่จะพัฒนาประสิทธิผลและประสิทธิภาพในเป้าหมายการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ผู้รับผิดชอบหลัก (ผู้บริหารสูงสุด) จะต้องมีการอภิปราย ทบทวนแผนงาน วงเงิน และผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ หน่วยงานที่มีผลงานต่ำกว่าเป้าหมายจะต้องกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ แก้ปัญหา มีระบบรางวัล และการลงโทษ (OECD, 2019)

2.2.2 เครื่องมือสร้างความโปร่งใสให้กับงบประมาณ (Budget Transparency Toolkit)

OECD ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการความโปร่งใสของงบประมาณที่เป็นที่ยอมรับทั่วโลก จะครอบคลุมเกี่ยวกับ ความชัดเจน ความครอบคลุม ความน่าเชื่อถือ ความทันเวลา และการเข้าถึงรายงานการเงินต่าง ๆ ซึ่งมีนิยามแตกต่างกันออกไป แต่โดยสรุปคือ “การเปิดกว้างอย่างเต็มที่ให้ประชาชนได้ทราบที่มา และการใช้งบประมาณ” ทั้งนี้ เหตุผลสำคัญที่จำเป็นต้องสร้างความโปร่งใสความโปร่งใส เช่น

(1) **ความรับผิดชอบ** ความชัดเจนของการใช้งบประมาณโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

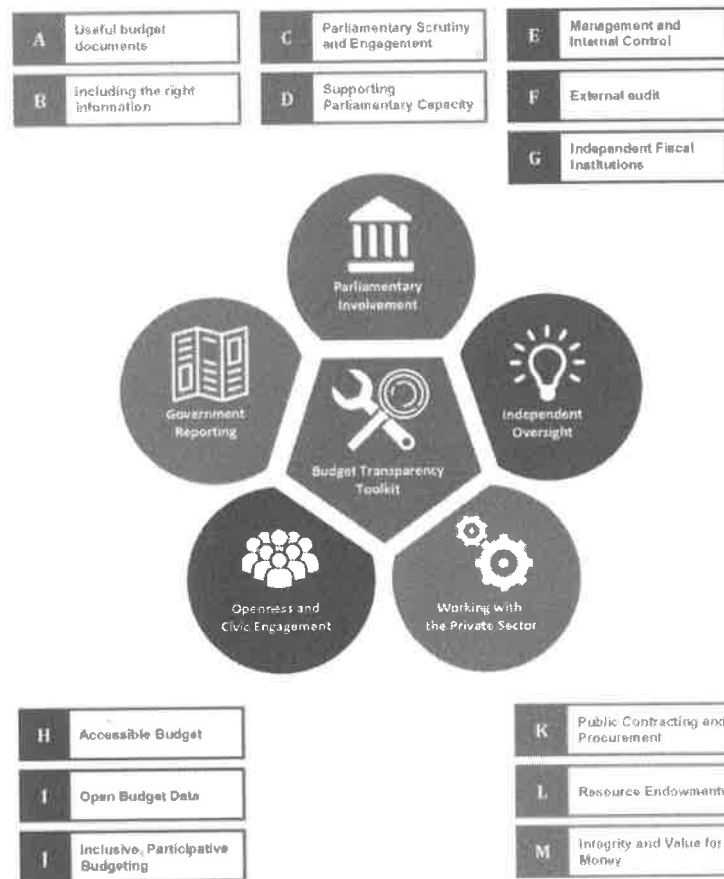
(2) **ความซื่อสัตย์** การใช้จ่ายภาครัฐมีโอกาสที่จะไม่คุ้มค่าและใช้ไปในทางที่ผิด ดังนั้น การป้องกันการทุจริตโดยมีการสร้างมาตรฐานความซื่อสัตย์ของการใช้จ่ายภาครัฐจึงเป็นสิ่งจำเป็น

(3) **ครอบคลุมทุกกลุ่ม** การตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณจะมีผลกระทบต่อกลุ่มบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ความโปร่งใสจะช่วยให้เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับผลกระทบจากนโยบายงบประมาณ

(4) ความไว้วางใจ กระบวนการงบประมาณที่เปิดกว้างและโปร่งใส จะช่วยให้เกิดความไว้วางใจในการใช้งบประมาณ

(5) คุณภาพ การกำหนดงบประมาณที่โปร่งใสจะช่วยให้ผลลัพธ์ทางการคลังและเกิดผลกระทบที่เป็นธรรมจากนโยบายสาธารณะ

แนวทาง (Toolkit) ฉบับนี้ OECD ได้กำหนดขึ้นเพื่อ กำหนดมาตรฐานกว้างๆเพื่อเป็นคำแนะนำ ให้แต่ละประเทศได้ใช้ประเมินระดับความโปร่งใสของตนเองโดยสร้างรายการตรวจสอบ (Checklist) รวมถึงการประเมินของหน่วยงานนานาชาติ เช่น International Financial Institutions (IFIs) ความโปร่งใสของงบประมาณจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ

ที่มา : OECD

ภาพที่ 2-1 ปัจจัยและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใสงบประมาณ

OECD ได้กำหนดโครงสร้างสำคัญ 5 ด้าน และรายละเอียดของแต่ละโครงสร้าง (ตามหัวข้อ (A) ถึง (M) ที่จะทำให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการงบประมาณ ประกอบด้วย

(ก) ข้อมูลงบประมาณที่ชัดเจนจากรัฐบาล สาระสำคัญโดยสรุป คือ

(A) การให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเกี่ยวข้องกับงบประมาณที่เป็นประโยชน์ระหว่างปีงบประมาณ เพื่อที่จะพิจารณาและตัดสินใจ โดยรายงานแต่ละฉบับควรเปิดเผย และเข้าถึงผ่านช่องทางออนไลน์ หัวข้อที่เปิดเผยควรระบุถึงข้อมูลมัดและรายละเอียดอย่างเพียงพอ และ

(B) ข้อมูลที่ถูกต้องทางการเงิน และที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ โดยผ่านการเผยแพร่ในรูปแบบรายงานต่าง ๆ ตลอดช่วงวงจรงบประมาณ เช่น รายงานก่อนงบประมาณ (Pre-Budget Report) งบประมาณ “ฉบับประชาชน” รายงานการตรวจสอบจากหน่วยตรวจสอบสูงสุด เป็นต้น

(ข) การจัดการของรัฐสภา หรือการตรากฎหมาย สาระสำคัญโดยสรุป คือ รัฐสภามีบทบาทอย่างเป็นทางการที่จะตรวจสอบและอนุมัติข้อเสนอของงบประมาณจากฝ่ายบริหาร ดังนั้น รัฐสภาควรมีโอกาสและทรัพยากรในการตรวจสอบรายงานทางการเงินที่จำเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ และถือเป็นผู้บริหารในนามของประชาชน ทั้งนี้ ได้กำหนดบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่

(C) การพิจารณา และตรวจสอบของรัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของกรรมาธิการ

(D) การสนับสนุนศักยภาพของรัฐสภา เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามีศักยภาพวิเคราะห์ประเด็นทางการเงินและนโยบายที่เกี่ยวข้องในช่วงวงจรงบประมาณ

(ค) สถาบันอิสระที่ตรวจสอบ สาระสำคัญโดยสรุป คือ สถาบันการตรวจสอบสูงสุดควรมีความเป็นอิสระตามกฎหมายจากผู้บริหาร มีอำนาจการเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรที่เหมาะสมในการตรวจสอบและรายงานต่อสาธารณะเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นและภาระผูกพันของกองทุนสาธารณะ ซึ่งจะประกอบด้วย

(E) การดูแลสอดส่องอย่างอิสระและการควบคุม หมายถึงหน่วยงานทางการคลังที่มีมาตรฐาน มีความน่าเชื่อถือในตรวจสอบรายได้ ค่าใช้จ่าย รวมถึงการตรวจสอบภายใน

(F) การสนับสนุนของหน่วยตรวจสอบสูงสุด (SAIs) โดยทำหน้าที่อิสระตรวจสอบรายงานการเงินการใช้จ่ายของรัฐบาลตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายสาธารณะ และ

(G) บทบาทที่มีประสิทธิภาพของสถาบันการคลังอิสระ (IFIs) ทั้งนี้ หลายประเทศเริ่มจัดตั้งสถาบันการคลังอิสระและสภาการคลังขึ้น เพื่อปรับปรุงการคาดการณ์เศรษฐกิจมหภาคและงบประมาณผ่านบทบาท “Watchdog” ตามกรอบการทำงานที่กำหนดไว้

(ง) การเปิดกว้างให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยรัฐบาลต้องจัดให้มีการเข้าถึงข้อมูลสรุปเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณตามนโยบาย และต้องเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพิจารณางบประมาณ โดย

(H) ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลงบประมาณได้ง่าย ซึ่งเอกสารงบประมาณโดยทั่วไปจะมีข้อมูลจำนวนมาก มีความซับซ้อน ยากต่อการเข้าใจของประชาชน สมาชิกรัฐสภา หรือผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้น จึงควรจัดทำเอกสารที่เข้าใจง่ายให้ประชาชนเข้าใจ เพื่อเพิ่มคุณภาพของการอภิปรายงบประมาณ และเพิ่มความไว้วางใจรัฐบาลของประชาชน หรือ “ฉบับประชาชน”

(I) การเปิดเผยข้อมูลเพื่อสนับสนุนความโปร่งใสของงบประมาณต่อประชาชน ต้องอยู่ในรูปแบบดิจิทัล สามารถนำไปประมวลผลได้ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมวิเคราะห์ ประเมินผลการจัดทำงบประมาณ

(J) การทำให้งบประมาณครอบคลุมและมีส่วนร่วมมากขึ้น จะเป็นการลดโอกาสการทุจริตและเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยต้องสอดคล้องกับกรอบของกฎหมาย

(จ) ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับภาคเอกชน ภาครัฐควรมีการระบอบอย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การรายงาน ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความเกี่ยวข้องทางการเงินกับภาคเอกชน ซึ่งควรเป็นไปอย่างเปิดเผย ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ และผังการปฏิบัติงาน

(K) การเปิดเผยสัญญา หรือการจัดซื้อจัดจ้างจะทำให้เกิดความโปร่งใส มีส่วนร่วม เพิ่มคุณค่า ข้อมูลที่เปิดเผยต้องครอบคลุม แต่ยังไม่ละเมิดกฎหมายความปลอดภัยข้อมูล

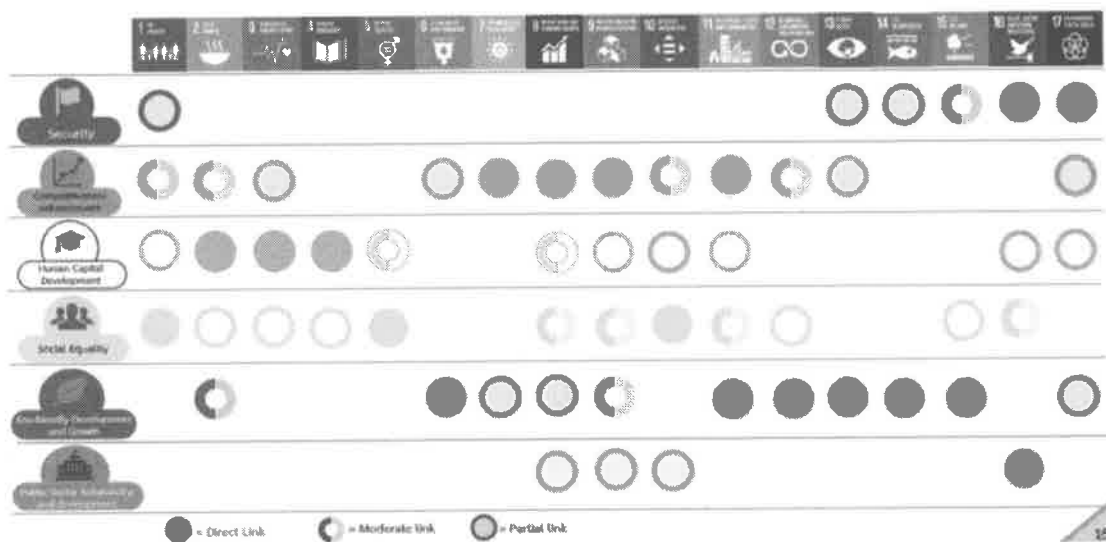
(L) การบัญชีด้านรายได้และค่าใช้จ่ายสำหรับการใช้ทรัพยากร ซึ่งบางประเทศมีทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งสำคัญในการสร้างรายได้แผ่นดิน อย่างไรก็ตาม ความซับซ้อน และการเกี่ยวข้องกับจำนวนบริษัทหรือหน่วยงานที่มีไม่กี่แห่งจึงเป็นเรื่องที่มีความเสี่ยง นอกจากนี้ ยังเกี่ยวข้องกับความยั่งยืน และความเท่าเทียมด้วย ดังนั้น จึงต้องมีความโปร่งใสในการใช้ทรัพยากรของประเทศ

(M) การลงทุนการจัดการโครงสร้างพื้นฐานต้องมีความซื่อสัตย์ คุ่มค่า และความโปร่งใส ซึ่งโครงการขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อนด้านเทคนิค และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะมีความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริต หรือใช้เงินทางที่ผิด ดังนั้น เพื่อสร้างความมั่นใจโครงการลงทุนต่าง ๆ จึงต้องได้รับการจัดการอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ สร้างความน่าเชื่อถือ และเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องสู่สาธารณะ (OECD, 2017, น.43-96)

2.2.3 การงบประมาณสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Budgeting for SDGs)

Nohman Ishtiaq จาก United Nations Development Programme: UNDP ได้บรรยายถึง การงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 20 ปีที่ผ่านมา กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ผ่านมายังไม่มีความเชื่อมโยงกับบางเป้าหมาย หรือเชื่อมโยงก็เชื่อมโยงเพียงบางส่วน เช่น เป้าหมายด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ และเป้าหมายด้านการสร้างความเท่าเทียมในสังคมถูกกำหนดไว้เพียงบางส่วนเท่านั้น

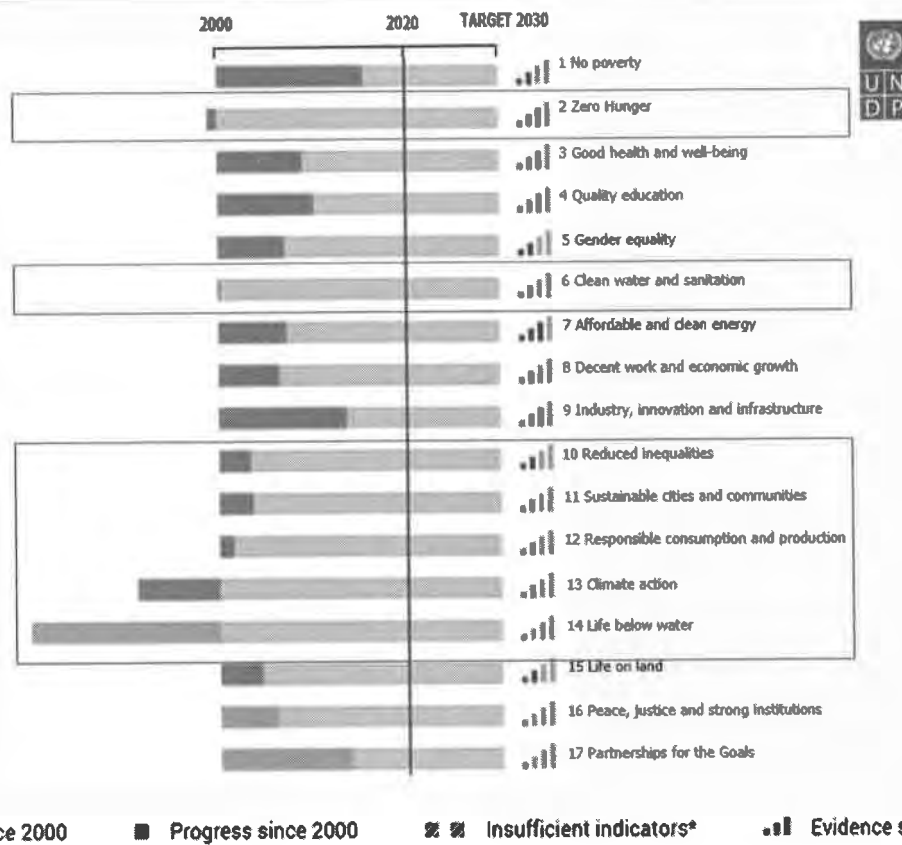
Linkage between 20 Years National Strategy & SDGs

ที่มา : UNDP

ภาพที่ 2-2 ภาพความเชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากภาพความเชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติช่วง 20 ปีที่ผ่านมา กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า เป้าหมายด้านการขจัดความหิวโหย การจัดการภูมิอากาศ การจัดหาน้ำเพื่อบริโภคมีความถดถอย ในขณะที่เป้าหมายด้านอื่นมีความก้าวหน้าไม่มาก หรือมีตัวชี้วัดที่มีไม่เพียงพอที่จะประเมิน

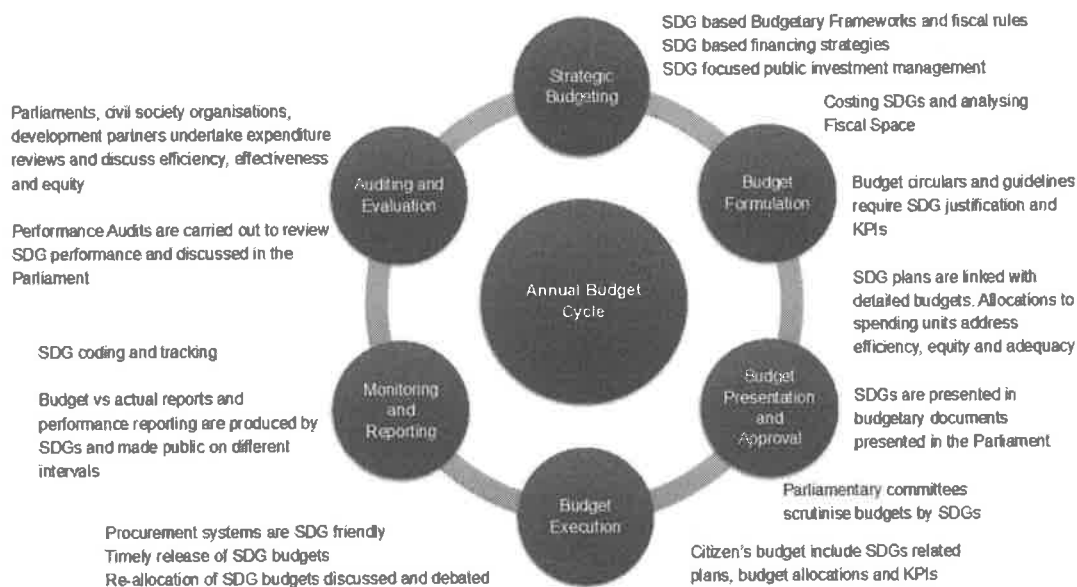

ที่มา : UNDP

ภาพที่ 2-3 ความก้าวหน้าของการพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย ช่วงปี พ.ศ.2543 – 2564

ด้านการประมาณการกรอบวงเงินที่ต้องการเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องใช้เงินลงทุนจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณของภาครัฐ เงินลงทุนจากภาคเอกชน และความร่วมมือต่าง ๆ จากภาคประชาสังคม ทั้งนี้ UNESCAP ได้มีการประมาณการกรอบวงเงินที่ต้องการใช้ทั้งหมดภายในปี ค.ศ. 2030 เท่ากับ 1.27 ล้านล้านบาท ประกอบด้วย การลงทุนในมนุษย์ 513.5 พันล้านบาท การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 426.1 ล้านล้านบาท และ การลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม 327.8 ล้านล้านบาท โดยบทบาทหน้าที่สำคัญ และกลยุทธ์ของภาครัฐเกี่ยวกับการจัดการงบประมาณ จะต้องมีความชัดเจน โดยจัดทำแผนการบูรณาการการลงทุนและความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน กรอบการเงินระยะปานกลางต่างๆ ประกอบด้วย กรอบการคลังระยะปานกลาง (Medium-Term Fiscal Framework (MTFF)) ที่ระบุถึงนโยบายภาษี การจัดการหนี้สาธารณะ กรอบงบประมาณระยะปานกลาง (Medium-Term Budget Framework (MTBF)) ที่ระบุเพดานด้านรายจ่ายสูงสุดที่จะสามารถใช้ในการพัฒนาที่ยั่งยืน ระบุการติดตามประเมินผลโดยกำหนดตัวชี้วัด และกรอบรายจ่ายระยะปานกลาง (Medium-Term Expenditure Framework (MTEF)) ที่ระบุแผนยุทธศาสตร์สำคัญเกี่ยวกับแผนการใช้จ่ายหลายปีงบประมาณ และแผนสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกเหนือจากนี้ UNDP ยังได้แนะนำให้กำหนดโปรแกรมเฉพาะเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัด และการเผยแพร่รายงานงบประมาณฉบับประชาชน และได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณไว้

ที่มา : UNDP

ภาพที่ 2.4 กิจกรรมสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนที่แนะนำตามกระบวนการงบประมาณ

โดยสรุป การบรรยายนี้จะกล่าวถึง บทบาทที่สำคัญของแต่ละหน่วยงานตามกระบวนการงบประมาณจะต้องดำเนินงานตั้งแต่การกำหนดยุทธศาสตร์ การจัดทำ การอนุมัติ การติดตามประเมินผล (Nohman Ishtiaq, 2564)

2.2.4 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสถานการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย

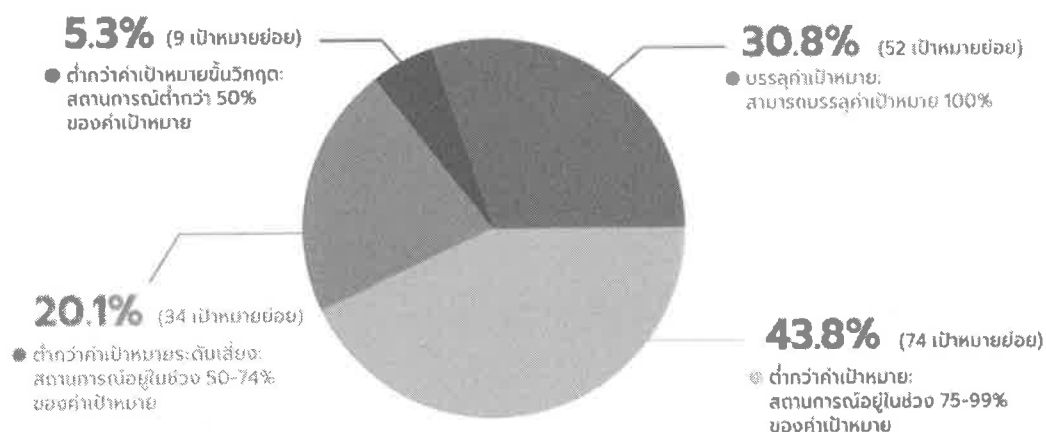
ปี 2558 ประเทศไทยและสมาชิกสหประชาชาติรวม 193 ประเทศ ได้รับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมายให้เป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุ การพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนโดยไม่มีใครไว้ข้างหลังภายในปี ค.ศ. 2030

ประเทศสมาชิกของสหประชาชาติได้รับรองวาระการพัฒนายั่งยืน พ.ศ. 2573 ซึ่งประกอบด้วย 17 เป้าหมาย 169 เป้าหมายย่อย โดยมี 247 ตัวชี้วัด ซึ่งเป้าหมายการพัฒนายั่งยืนเน้นให้ความสำคัญกับการปรับสมดุลทั้ง 3 มิติของการพัฒนายั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในรูปแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วม เป้าหมาย 17 เป้าหมาย ประกอบด้วย

- (1) ขจัดความยากจน
- (2) ขจัดความหิวโหย
- (3) การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี

- (4) การศึกษาที่เท่าเทียม
- (5) การจัดการน้ำและสุขาภิบาล
- (6) พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้
- (7) การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ
- (8) อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน
- (9) ลดความเหลื่อมล้ำ
- (10) ลดความเหลื่อมล้ำ
- (11) เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน
- (12) แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน
- (13) การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- (14) การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล
- (15) การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก
- (16) สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก
- (17) ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลการประเมินสถานะของเป้าหมายย่อย (SDG Targets) พบว่า ประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนในระดับที่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จำนวน 52 เป้าหมายย่อย จากทั้งหมด 169 เป้าหมายย่อย หรือร้อยละ 30.8 ในขณะที่มีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนระดับที่อยู่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย โดยอยู่ในช่วง 75-99 จำนวน 74 เป้าหมายย่อย หรือร้อยละ 43.8 อยู่ในช่วง 50-74 ของค่าเป้าหมาย 34 เป้าหมายย่อย หรือร้อยละ 5.3 และมีผลการดำเนินงานต่ำกว่าร้อยละ 50 ของค่าเป้าหมายที่กำหนด (

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพที่ 2.5 การประเมินเป้าหมายย่อย ปี 2563

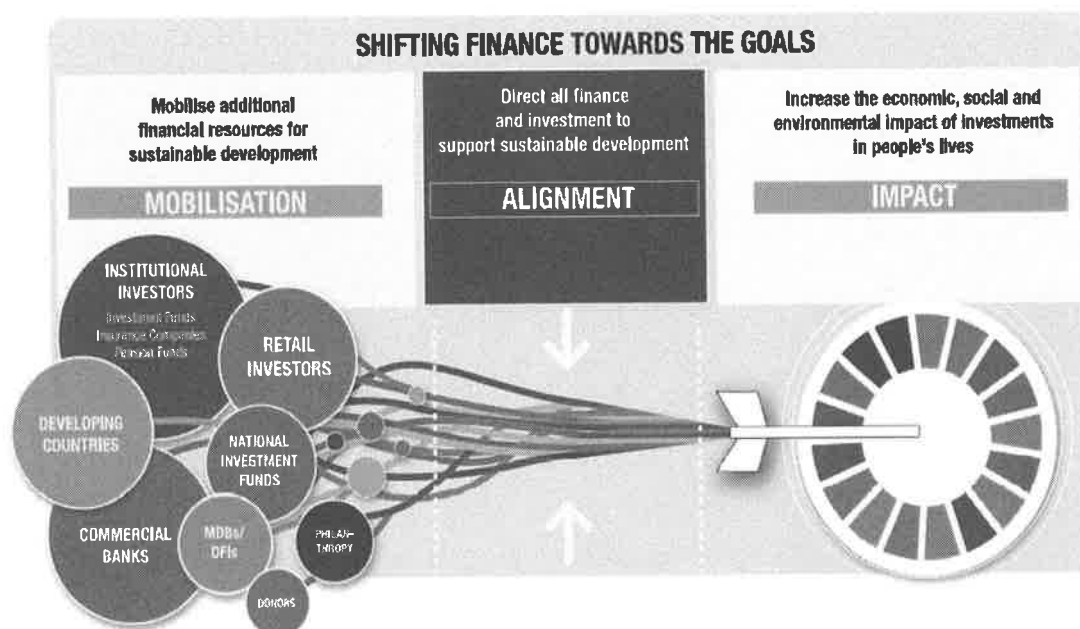
สำหรับประเด็นความท้าทายที่ต้องเร่งดำเนินการ คือเป้าหมายย่อยที่มีสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ประกอบด้วย

1. การยุติความหิวโหยและสร้างหลักประกันให้ทุกคนโดยเฉพาะกลุ่มยากจน และกลุ่มที่เปราะบาง ยุติภาวะทุพโภชนาการทุกรูปแบบ และแก้ไขปัญหาคาดความต้องการสารอาหารของกลุ่มเปราะบาง และการสร้างหลักประกันเกี่ยวกับระบบผลิตอาหารที่ยั่งยืน
2. การลดอัตราการตายจากโรคไม่ติดต่อด้วยการป้องกันและรักษาโรค ส่งเสริมสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดี ลดจำนวนการตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากการจราจร ลดจำนวนการตายและการเจ็บป่วยจากสารเคมีอันตรายและจากมลพิษ และการปนเปื้อนทางอากาศ น้ำ และดิน
3. การลดค่าธรรมเนียมนการส่งเงินกลับประเทศของแรงงานย้ายถิ่น
4. การป้องกันและลดมลพิษทางทะเลทุกประเภทอย่างมีนัยสำคัญโดยเฉพาะจากกิจกรรม บนแผ่นดินรวมถึงเศษซากขยะในทะเลและมลพิษจากธาตุอาหาร การอนุรักษ์พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่ง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

2.2.5 กรอบการทำงานสำหรับการเงินที่สอดคล้อง SDG

การระดมทรัพยากรทางการเงินต้องตระหนักถึงบทบาทของทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนห่วงโซ่การลงทุนเพื่อดำเนินการตามเป้าหมาย และความจำเป็นในการปรับแรงจูงใจของภาคเอกชนให้สอดคล้องกันและแนวปฏิบัติร่วมกับ SDGs เพื่อส่งเสริมการลงทุนที่มีคุณภาพในระยะยาวตามวาระปี 2030 โดยมีวัตถุประสงค์

- (1) ความเท่าเทียม : การระดมทรัพยากรอย่างไม่ละเลยกลุ่มใด (กลุ่มเปราะบาง) และการเติมช่องว่างทางการเงินในการพัฒนาที่ยั่งยืน
- (2) ความยั่งยืน : ทรัพยากรควรถูกใช้ไปสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่ง Global Investors for Sustainable Development Alliance (GISD) ให้คำแนะนำไว้ว่า “ควรใช้เงินทุนในลักษณะที่สร้างผลบวก และใช้แนวคิด SDGs เป็นพื้นฐานในการวัดผล” แนวทาง 3 ขั้นตอนที่น่าจะทำให้เกิดผลกระทบที่จะทำให้การใช้ทรัพยากรมีประสิทธิภาพ ลดการรั่วไหล หรือการใช้ทรัพยากรที่บิดเบือน ประกอบด้วย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาคส่วนทางสังคมและปัจจัยต่างๆ เพื่อกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม นำไปสู่ผลลัพธ์และผลกระทบเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ที่มา : OECD

ภาพที่ 2-6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในทางปฏิบัติวัตถุประสงค์ของการสร้างกรอบงาน (Framework) เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย

(1) การระบุปัญหา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินว่าเกิดจากความไร้ประสิทธิภาพที่ผ่านมา ดังนั้น การจัดการจะต้องดำเนินการจัดการเกี่ยวกับ นโยบาย การกำหนดมาตรฐาน และการหาเครื่องมือที่เหมาะสม

(2) การสร้างฉันทามติเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการเพื่อสร้างความยั่งยืน โดยเป็นความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน

(3) การสร้างแนวทางของการพึ่งพาศักยภาพกันระหว่างประเทศต่างๆทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา เพื่อจัดตำแหน่งโดยคำนึงถึงข้อจำกัดบางประเทศและไม่ทิ้งประเทศใดไว้ข้างหลัง การดำเนินการที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ปัญหาที่พบจะเกี่ยวกับ (1) การขาดความโปร่งใส : การไม่มีหลักเกณฑ์หรือแนวทางการวัดที่ชัดเจนของการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การวัดผลกระทบ การบิดเบือนข้อมูล (2) การขาดความรับผิดชอบ : ขาดการติดตามตรวจสอบ หรือการบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอเกินไปทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นโดยรวม (3) การขาดความเชื่อมโยงกัน : การบริหารที่ไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม หรือสังคมภายนอก ความล้มเหลวของการใช้เงินอุดหนุนของรัฐบาลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

คำแนะนำเกี่ยวกับกรอบงานเพื่อกำหนดการดำเนินการขจัดอุปสรรค และการจัดการทางการเงินที่สอดคล้องกับแนวทาง SDGs ประกอบด้วย

- (1) นโยบาย : ต้องมีกลไกการกำกับดูแลและสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสม
- (2) มาตรฐาน : สำหรับยกระดับความยั่งยืนและเพิ่มความโปร่งใส ตรวจสอบได้
- (3) เครื่องมือ : สำหรับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งคุณภาพและปริมาณ

(UNDP., 2020)

กล่าวโดยสรุป การดำเนินการตามกรอบการบริหารทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับ Public Sector ที่สำคัญจะต้องประกอบด้วย

ตารางที่ 2.2 กรอบการทำงานทางการเงินที่สอดคล้องกับ SDGs

ประเด็น	กิจกรรมที่แนะนำ
ด้านนโยบาย 1. การค้นหาความสอดคล้องต่อเนื่องแต่ละกิจกรรม 2. นโยบายที่กระตุ้นให้ภาคเอกชนเห็นความสำคัญและร่วมดำเนินการ 3. ส่งเสริมให้เกิดธุรกิจใหม่ที่มุ่งพัฒนาให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน 4. การจัดการความเสี่ยงที่เปิดเผย	1. การค้นหากิจกรรม และวงเงินที่ส่งผลกระทบต่อ SDGs. 2. การจัดทำนโยบายที่มองอนาคต 3. การจัดลำดับกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อคนยากจน และความหลากหลาย 4. ทบทวนและปฏิรูปภาษีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ SDGs. 5. การกำหนดมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และไม่ใช้การเงินที่มีความน่าเชื่อถือ 6. จัดทำแผนความเสี่ยงและแนวทางแก้ไขผลกระทบ และเปิดเผยให้กับภาคเอกชน และกำหนดแนวทางการกำกับดูแลที่เหมาะสม
ด้านมาตรฐาน ประสานมาตรฐานต่างๆที่มีอยู่ให้เป็นไปตามหลักสากล	1. พัฒนาการวัดผล และตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน 2. ตรวจสอบวิธีการให้ประเมินผลลัพธ์ทั้งที่เป็นผลลัพธ์ทางการเงินและไม่ใช้การเงินที่แสดงความโปร่งใส 3. พัฒนาข้อมูลระดับชาติ และอำนวยความสะดวกด้านการเข้าถึงผ่านเทคโนโลยีใหม่
ด้านเครื่องมือ 1. การระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่างๆ	1. การระบุแหล่งเงิน การประสานประโยชน์ระหว่างภาครัฐ และเอกชน 2. สนับสนุนการจับคู่ของนักลงทุนกับโครงการที่ตอบสนองการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเด็น	กิจกรรมที่แนะนำ
2. เพิ่มระดับความครอบคลุมระหว่างภาครัฐ และเอกชนเกี่ยวกับการลงทุน	3. สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือทางการค้า และการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน
3. อุดช่องโหว่ของการรั่วไหลของทรัพยากร	4. ใช้เครื่องมือทางการเงินที่เป็นนวัตกรรมใหม่ที่มีความยืดหยุ่น และส่งเสริมให้เกิดความยุติธรรมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
	5. เพิ่มการสนับสนุนด้านภาษี ต่อด้านการเงินที่ผิดกฎหมาย

2.2.6 การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศเกาหลีใต้ และสหรัฐอเมริกา

การประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืนแต่ละปีมีประเทศเข้าร่วมมากกว่า 160 ประเทศ คะแนนรวมจะวัดความก้าวหน้าในการบรรลุ SDG ทั้ง 17 ประการ การแปลผลคะแนน หากได้ 100 คะแนน แสดงว่าบรรลุเป้าหมาย SDG ทั้งหมดแล้ว สำหรับในปี ค.ศ. 2021 (พ.ศ.2564) ประเทศฟินแลนด์ได้รับการจัดเป็นอันดับที่ 1 จาก 165 ประเทศ โดยได้รับคะแนน 85.90 คะแนน โดย 10 อันดับแรกที่ได้รับคะแนนสูงสุดอยู่ในกลุ่มประเทศยุโรป สำหรับสหรัฐอเมริกา อยู่ในลำดับที่ 32 ได้ 76 คะแนน สำหรับประเทศในเอเชียที่ได้รับคะแนนสูงได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ลำดับที่ 18 ได้ 79.85 คะแนน และประเทศเกาหลีใต้อยู่ในลำดับที่ 28 ได้คะแนน 78.59 ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 43 ได้คะแนน 74.19 คะแนน

(1) ประเทศเกาหลีใต้

ผลคะแนนการพัฒนายั่งยืน ปี ค.ศ. 2021 ของประเทศเกาหลีใต้จัดอยู่ในลำดับที่ 28 จาก 165 ประเทศ โดยมีคะแนน 78.6 ในช่วงต้นรัฐบาลเกาหลีใต้และภาคประชาสังคมได้สร้างการมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยสำหรับการสร้างระบบการดำเนินการ SDGs ประกอบด้วย (1) การสร้างชุดกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ (2) องค์กรภาครัฐและเอกชนที่หลากหลายในลักษณะที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันจำนวนมาก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน (3) การสร้างนโยบายของกระทรวงและหน่วยงานต่างๆเกี่ยวกับการพัฒนายั่งยืน (4) การมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่สร้างโอกาสและความท้าทายนำไปสู่แนวทางที่เกิดการบูรณาการ (5) การสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกจากรัฐบาลที่จะสร้างความเข้มแข็งให้กับรัฐบาลท้องถิ่นและภาคประชาสังคมในท้องถิ่น (6) การสร้างความร่วมมือระดับทวิภาคี และพหุภาคีสำหรับการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ เช่น การสร้างความเท่าเทียม การพัฒนาชนบท นวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการพัฒนายั่งยืนขึ้นอยู่กับความเต็มใจและความสามารถของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในการสร้างแนวทางการดำเนินงานที่ครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนา

(2) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ผลคะแนนการพัฒนาที่ยั่งยืน ปี ค.ศ. 2021 ของประเทศสหรัฐอเมริกาจัดอยู่ในลำดับที่ 32 จาก 165 ประเทศ โดยมีคะแนน 76.01 การพัฒนาที่ยั่งยืนในสหรัฐอเมริกามีรูปแบบและเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างกันตามสถานที่ เช่นในฮาวายมีนโยบายเฉพาะสำหรับการฟื้นฟูเศรษฐกิจให้เกิดการจ้างงานหลังการระบาด COVID-19 ในฟิตต์สเบอร์ก ผู้นำท้องถิ่นรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น เศษอาหาร การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การส่งเสริมนวัตกรรมและการทำงานร่วมกับธุรกิจท้องถิ่น และภาครัฐ ในมินนิโซตาจะมีการปรับปรุงการเข้าถึงบริการสุขภาพ และการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรชาวพื้นเมือง การกำหนดเป้าหมายและวัดความก้าวหน้าของท้องถิ่น ใช้ความร่วมมือแบบอาสาสมัครผ่านแพลตฟอร์มข้อมูลและดัชนีกิจกรรมการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ มีการรายงานความก้าวหน้าในแต่ละช่วงเวลา ทั้งหมดนี้คือตัวอย่างความร่วมมือของทุกภาคส่วน ดังนั้น ในฐานะรัฐบาลกลางจำเป็นต้องสร้างนโยบายเพื่อเชื่อมโยงและเสริมสร้างความร่วมมือ และมีเครื่องมือสนับสนุนการดำเนินงานและงบประมาณให้กับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ความพยายามประเมินผลลัพธ์การพัฒนาที่ยั่งยืนของแต่ละประเทศยังมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ความล่าช้าในการรายงาน ข้อจำกัดด้านข้อมูล การนำเสนอผลการพัฒนาจึงเป็นการประเมินเชิงคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับความพยายามระดับรัฐบาล ผลสำรวจจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 3 หมวด ประกอบด้วย การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการสร้างการมีส่วนร่วมของสังคม โดยให้ความสำคัญกับการมองไปข้างหน้าภายใต้บริบทการระบาดของโรค COVID-19 ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้เกิดความสำเร็จ ประกอบด้วย

(1) นโยบายและภาวะผู้นำทางการเมือง : ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาพบว่าถ้อยแถลงของรัฐบาลมีการสนับสนุนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นเกี่ยวกับกลไกการนำไปปฏิบัติ โดยรวมเข้ากับยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา หรือแผนปฏิบัติการเฉพาะสาขา หรือมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะในการประสานงานกลางเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ในปีที่ผ่านมาการจัดสรรงบประมาณจะปรับปรุงจากเดิมเพียงเล็กน้อย หรือบรรยายลักษณะทั่วไปโดยไม่ได้กำหนดวงเงินงบประมาณอย่างชัดเจน

(2) การติดตามผลการดำเนินงาน : มีการปรับกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เข้ากับบริบทประเทศตนเอง และระบุตัวชี้วัดระดับชาติ ซึ่งเป็นกลไกการตรวจสอบเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนให้มากที่สุด รวมถึงการเรียกร้องให้เสริมสร้างความสามารถทางสถิติสำหรับการติดตามข้อมูล (Cambridge University Press. ,2021)

2.3 การสรุปประเด็นสำคัญจากการทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทำให้ผู้ศึกษาได้ค้นพบหลักการ ปัจจัยสำคัญ รวมถึงสถานการณ์การพัฒนาที่ยั่งยืนในช่วง 20 ปี โดยสรุปได้สรุปการนำไปใช้ของวรรณกรรมแต่ละเรื่องตามประเด็นสำคัญ ดังนี้

ตารางที่ 2-3 การสรุปประเด็นการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้สร้างกรอบแนวความคิด

ผู้แต่ง / ปี	ชื่อผลงาน	สรุปการนำไปใช้
1. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก 13 ตุลาคม 2561 หน้า 1-10	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2580)	1. การมองอนาคตเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 2. การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะยาว 20 ปี ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์สำคัญครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. มติคณะรัฐมนตรี	(ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13	1. การจัดทำแผนระยะ 5 ปี เพื่อถ่ายทอดยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ 2. การกำหนดหมุดหมายการพัฒนาที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับมิติภาคการผลิตและบริการ มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติการพลิกโฉมประเทศไทย
3. OECD	Good Practices for Performance Budgeting	1. คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติที่ดีเพื่อให้การจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีเหตุผล และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ การจัดลำดับความสำคัญจากรัฐบาล 2. ความเชื่อมโยงแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องระบุผลลัพธ์และวงเงินงบประมาณ 3. การออกแบบเครื่องมือที่จะสามารถประเมินการใช้จ่ายระดับผลผลิตและผลลัพธ์
4. OECD. /2017	เครื่องมือสร้างความโปร่งใสให้กับงบประมาณ	1. การเปิดกว้างอย่างเต็มที่ให้ประชาชนได้ทราบที่มา และการใช้งบประมาณจะสร้างความโปร่งใสให้กับ

ผู้แต่ง / ปี	ชื่อผลงาน	สรุปการนำไปใช้
		<p>งบประมาณรายจ่ายประจำปี ส่งผลให้มีความคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ</p> <p>2. คำแนะนำเกี่ยวกับปัจจัยและบทบาทหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความโปร่งใสนำไปสู่ความสำเร็จ สำหรับการพัฒนายั่งยืน</p>
<p>5. Nohman Ishtiaq Financial Services Hub, UNDP /2021</p>	<p>Budgeting for SDGs</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ กับเป้าหมายการพัฒนายั่งยืนที่ผ่านมา 2. ความก้าวหน้าของการพัฒนายั่งยืนของไทย ช่วงปี พ.ศ.2543 – 2564 3. ประมาณการวงเงินที่ต้องการเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน 4. การบูรณาการทางการเงินจากทุกภาคส่วน และบทบาทสำคัญของภาครัฐเกี่ยวกับการจัดการงบประมาณ 5. กลยุทธ์สำหรับการจัดการงบประมาณ โดยการจัดทำกรอบการคลังระยะกลาง กรอบงบประมาณระยะกลาง กรอบการใช้จ่ายระยะกลาง
<p>5. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ /2564</p>	<p>ผลการประเมินสถานะของเป้าหมายย่อย (SDG Targets)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนในระดับที่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2. เป้าหมายที่ต่ำกว่าเกณฑ์การประเมิน และประเด็นความท้าทายที่ต้องเร่งดำเนินการ
<p>6. UNDP./2020</p>	<p>กรอบการทำงานสำหรับการเงินที่สอดคล้อง SDG</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. วัตถุประสงค์ของการระดมทรัพยากรทางการเงินจะต้องสร้างความเท่าเทียมและยั่งยืน โดยปรับบทบาทของภาครัฐและเอกชนให้สอดคล้องกันตลอดห่วงโซ่การลงทุน 2. ขั้นตอนการสร้างกรอบงาน (Framework) เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

ผู้แต่ง / ปี	ชื่อผลงาน	สรุปการนำไปใช้
		3. คำแนะนำและกิจกรรมสำคัญสำหรับการบริหาร กรอบการเงิน
7. สำนัก งบประมาณ	ยุทธศาสตร์การ จัดสรรงบประมาณ รายจ่ายประจำปี	1. การจัดลำดับความสำคัญ และจุดเน้นนโยบายตาม ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2. วงเงินการจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์ 3 ปีที่ ผ่านมา (2563-2565)
8. Cambridge University Press. ,2021	Policy Efforts and Monitoring Frameworks for the SDGs Part 3	ปัจจัยสำคัญสำหรับการนำการพัฒนาที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ ประกอบด้วย นโยบายที่ชัดเจนจากรัฐบาล และการ ติดตามประเมินผล โดยยกตัวอย่างเปรียบเทียบแนว ทางการจัดการงบประมาณของประเทศต่างๆ

กล่าวโดยสรุป ประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การสร้างกรอบแนวความคิด ประกอบด้วย

- เป้าหมายของต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนต่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกัน คือการขจัดความเหลื่อมล้ำ สร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน
- การจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์ที่ผ่านมาจะให้ความสำคัญกับการสร้างความเสมอภาคและโอกาสให้กับประชาชนในสังคม และการจัดสรรงบประมาณให้กับด้านสิ่งแวดล้อมมีสัดส่วนน้อยมาโดยตลอด
- ช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา แม้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ระบุยุทธศาสตร์และโครงสร้างแผนงานเกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ผลการพัฒนาที่ยั่งยืนยังไม่สอดคล้องกับเป้าหมายที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดไว้
- การจัดลำดับความสำคัญของสถานการณ์อย่างถูกต้องและเหมาะสม จะนำไปสู่การจัดสรรงบประมาณให้กับเป้าหมายที่ควรเร่งดำเนินการ
- กรอบการทำงานด้านการเงินเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ นโยบาย มาตรฐานการทำงาน และ เครื่องมือ โดยต้องใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ (ผ่านงบประมาณรายจ่ายประจำปี) ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน
- ลักษณะงบประมาณที่ดีจะต้องมีเหตุผล มีวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา มีการจัดลำดับความสำคัญ มีการกำกับดูแลที่จะสร้างความโปร่งใส

2.4 กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 2-7 กรอบแนวคิดการศึกษา

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษา “แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาข้อมูลทั้งรูปแบบทฤษฎีโดยใช้วิธีเก็บรวบรวมเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วารสาร บทความ อินเทอร์เน็ต ระเบียบที่เกี่ยวข้องมากำหนดกรอบการศึกษา

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1.1 กฎหมาย ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย และแนวทางดำเนินงานของ ยุทธศาสตร์ หรือแผนพัฒนาต่างๆ

3.1.2 เอกสารที่เกี่ยวกับผลการพัฒนาประเทศจากการใช้จ่ายงบประมาณที่ผ่านมา

3.1.3 เอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิด การวิเคราะห์ และวิธีการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.2 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ ปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ และผลการจัดสรรงบประมาณ ตามยุทธศาสตร์ที่ผ่านมา และนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์กับข้อเสนอแนะหรือแนวปฏิบัติที่ดีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนำมาสรุปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อนำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นต่าง ๆ

3.3 ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาการรวบรวมข้อมูล ตุลาคม 2564 - กุมภาพันธ์ 2565

3.4 สรุปประเด็นและแหล่งข้อมูลที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์

ตารางที่ 3-1 สรุปประเด็นและแหล่งข้อมูลที่ต้องการศึกษา

วัตถุประสงค์	แนวคิด/ทฤษฎี	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ประเด็นที่ศึกษา	วิธีการศึกษา
1. เพื่อศึกษาผลลัพธ์การพัฒนาจากยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณที่ผ่านมา	- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี - แผนปฏิรูปประเทศ - แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ - ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี	- ลักษณะงบประมาณตามผลงานที่ดี ของ OECD	1. การจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์ 2. สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีย้อนหลัง	เอกสารรายงาน
2. เพื่อศึกษาหลักการ ปัจจัย และกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	- สาระสำคัญเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน - กรอบการทำงานด้านการเงินที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	- สถานการณ์การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย - ผลการประเมินดัชนีความยั่งยืน - แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของ UNDP	1. ปัจจัย/กลไกที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืน 2. สาระสำคัญประเด็นท้าทายและข้อจำกัดที่ทำให้ประเทศไทยมีคะแนนการประเมินต่ำกว่าค่าคาดหวัง 3. การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมจัดการงบประมาณอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า	เอกสารรายงาน

วัตถุประสงค์	แนวคิด/ทฤษฎี	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ประเด็นที่ศึกษา	วิธีการศึกษา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการงบประมาณรายจ่ายประจำปี	- กรอบการทำงานด้านการเงินที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน - ปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับนโยบายและการติดตามประเมินผล การกำหนดตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน	- การประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืน - รายงานติดตามประเมินผลตามแผนงานต่าง ๆ	1. กรอบการเงินความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน 2. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา 3. การใช้จ่ายงบประมาณที่ตอบสนองต่อปัญหา 4. แนวทางการดำเนินการงบประมาณเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	เอกสารรายงาน

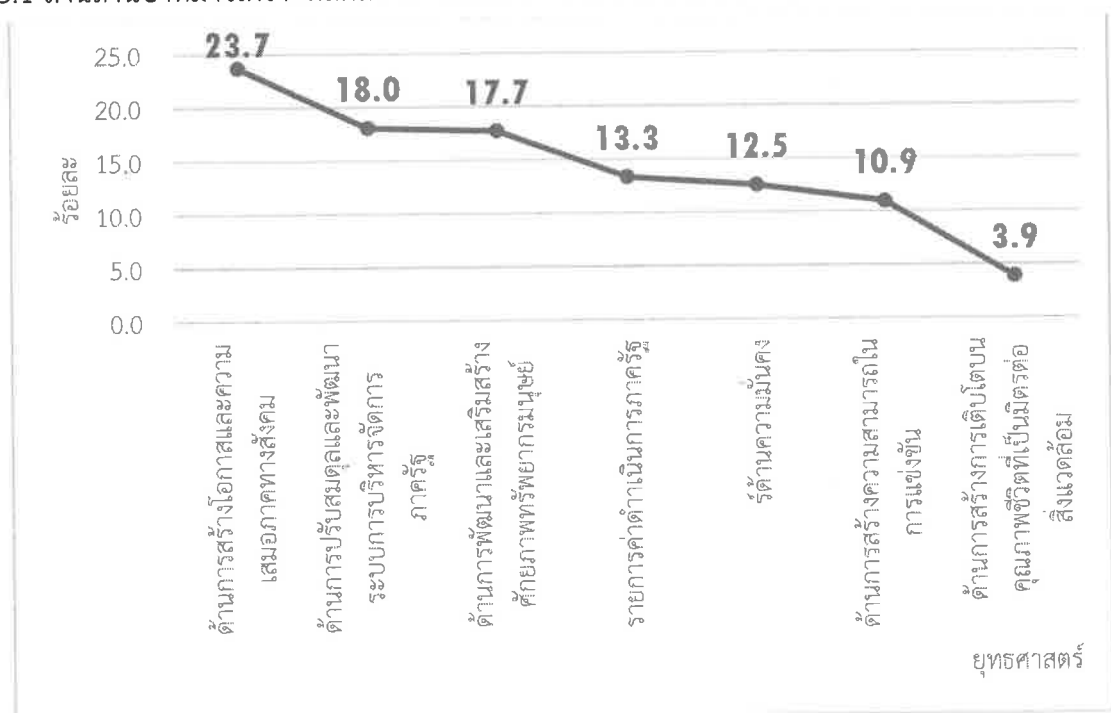
บทที่ 4 ผลการศึกษา

เนื้อหาในส่วนนี้จะอธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์ ผลการพัฒนา ผลการประเมินความยั่งยืน การระบุข้อจำกัดต่างๆ รวมถึงบทบาทที่ภาคส่วนอื่นๆในสังคมจะต้องดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

4.1 ผลลัพธ์การพัฒนาจากยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณที่ผ่านมา

การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณส่วนใหญ่จะจัดสรรตามยุทธศาสตร์ 7 ด้าน ข้อมูลย้อนหลัง 5 ปีที่ผ่านมา (2561-2565) แต่ละยุทธศาสตร์มีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผู้ศึกษาได้นำข้อมูลงบประมาณ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน

3.1 ล้านล้านบาทมาวิเคราะห์สัดส่วนเปรียบเทียบกับงบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้น พบว่า

ภาพที่ 4-1 สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำแนกตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ

จะเห็นได้ว่า ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมมีสัดส่วนสูงที่สุด อยู่ที่ร้อยละ 23.7 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี และยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบน

คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 3.9 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งรายละเอียดของการจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์แต่ละด้าน ดังตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 รายละเอียดการจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์และแผนงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565

หน่วย : ล้านบาท

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณและแผนงาน	งบประมาณ	สัดส่วน
รวมงบประมาณทั้งสิ้น	3,100,000.0	100
1. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง	387,909.6	12.51
1.1 แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ	5,938.0	0.19
1.2 แผนงานยุทธศาสตร์รักษาความสงบภายในประเทศ	21,674.2	0.70
1.3 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	216.7	0.01
1.4 แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	7,144.3	0.23
1.5 แผนงานยุทธศาสตร์จัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์	298.1	0.01
1.6 แผนงานบูรณาการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด	4,281.1	0.14
1.7 แผนงานยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง	14,174.6	0.46
1.8 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติและระบบบริหารจัดการภัยพิบัติ	18,452.6	0.60
1.9 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ และความพร้อมเผชิญภัยคุกคามทุกมิติ	62,974.3	2.03
1.10 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม	260.4	0.01
1.11 แผนงานยุทธศาสตร์ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	4,289.3	0.14
1.12 แผนงานยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนด้านความมั่นคง	332.1	0.01
1.13 แผนงานพื้นฐานด้านความมั่นคง	53,190.6	1.72
1.14 แผนงานบุคลากรภาครัฐ	194,683.3	6.28
2. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	338,547.6	10.92

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณและแผนงาน	งบประมาณ	สัดส่วน
2.1 แผนงานยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า	46,616.2	1.50
2.2 แผนงานบูรณาการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	873.1	0.03
2.3 แผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว	4,653.8	0.15
2.4 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	6,826.4	0.22
2.5 แผนงานบูรณาการพัฒนาด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์	110,415.1	3.56
2.6 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาความมั่นคงทางพลังงาน	1,142.3	0.04
2.7 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล	1,723.7	0.06
2.8 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาผู้ประกอบการ และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	1,927.7	0.06
2.9 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ	682.6	0.02
2.10 แผนงานบูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	12,275.4	0.40
2.11 แผนงานยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	14,237.1	0.46
2.12 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม	445.6	0.01
2.13 แผนงานยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	21,369.4	0.69
2.14 แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	73,441.4	2.37
2.15 แผนงานบุคลากรภาครัฐ	41,917.8	1.35
3. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	548,185.7	17.68
3.1 แผนงานยุทธศาสตร์ปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม	1,793.2	0.06
3.2 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต	6,143.6	0.20
3.3 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้	13,252.3	0.43
3.4 แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างให้คนมีสุขภาวะที่ดี	52,065.7	1.68

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณและแผนงาน	งบประมาณ	สัดส่วน
3.5 แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพการศึกษา	1,784.1	0.06
3.6 แผนงานยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	4,795.9	0.15
3.7 แผนงานพื้นฐานด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	60,067.9	1.94
3.8 แผนงานบุคลากรภาครัฐ	408,283.0	13.17
4. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	733,749.6	23.67
4.1 แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างพลังทางสังคม	7,496.9	0.24
4.2 แผนงานยุทธศาสตร์ส่งเสริมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	296,451.6	9.56
4.3 แผนงานยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ	17,411.0	0.56
4.4 แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย	623.8	0.02
4.5 แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	1,642.4	0.05
4.6 แผนงานยุทธศาสตร์สร้างหลักประกันทางสังคม	281,530.2	9.08
4.7 แผนงานยุทธศาสตร์สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา	82,214.0	2.65
4.8 แผนงานยุทธศาสตร์มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม	3,237.6	0.10
4.9 แผนงานยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	32,097.9	1.04
4.10 แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	2,594.7	0.08
4.11 แผนงานบุคลากรภาครัฐ	8,449.5	0.27
5. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	119,600.3	3.86

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณและแผนงาน	งบประมาณ	สัดส่วน
5.1 แผนงานยุทธศาสตร์สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน อนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ	4,023.7	0.13
5.2 แผนงานยุทธศาสตร์สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบน สังคมเศรษฐกิจภาคทะเล	403.1	0.01
5.3 แผนงานยุทธศาสตร์จัดการผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	403.1	0.01
5.4 แผนงานยุทธศาสตร์จัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม	294.8	0.01
5.5 แผนงานยุทธศาสตร์ยกระดับกระบวนการเพื่อกำหนด อนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	73.2	0.00
5.6 แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	63,251.6	2.04
5.7 แผนงานยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	63,251.6	2.04
5.8 แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพ ชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	63,251.6	2.04
5.9 แผนงานบุคลากรภาครัฐ	63,251.6	2.04
6. ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ	559,300.5	18.04
6.1 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาบริการประชาชนและการ พัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐ	63,251.6	2.04
6.2 แผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัล	63,251.6	2.04
6.3 แผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิ ชอบ	63,251.6	2.04
6.4 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนากฎหมายและกระบวนการ ยุติธรรม	63,251.6	2.04
6.5 แผนงานยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ	63,251.6	2.04
6.6 แผนงานพื้นฐานด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ	429,803.4	13.86
6.7 แผนงานบุคลากรภาครัฐ	429,803.4	13.86

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณและแผนงาน	งบประมาณ	สัดส่วน
7. รายการค่าดำเนินการภาครัฐ	412,706.7	13.31
7.1 แผนงานบริหารเพื่อรองรับกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น	89,500.0	2.89
7.2 แผนงานบริหารจัดการหนี้ภาครัฐ	297,631.4	9.60
7.3 แผนงานรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง	596.7	0.02
7.4 แผนงานรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินทุนสำรองจ่าย	24,978.6	0.81

ที่มา : งบประมาณโดยสังเขปประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 สำนักงบประมาณ

จะเห็นได้ว่าสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายแต่ละแผนงานเมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณของประเทศมีสัดส่วนต่ำกว่าหรือประมาณร้อยละ 1 อยู่ถึง 12 แผนงานซึ่งส่งผลกระทบต่อผลการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากไม่สามารถยกระดับคนในสังคมได้ แม้ว่าผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเกิดจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายของภาครัฐ ภาคเอกชน การใช้จ่ายครัวเรือน และการส่งออก-นำเข้า โดยตัวชี้วัดที่นิยมกันมากที่สุดคือการวัดจาก Gross Domestic Product : GDP หากพิจารณาสัดส่วนของแต่ละองค์ประกอบของ GDP ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาจะพบว่า การใช้จ่ายภาครัฐครัวเรือนประมาณร้อยละ 55 การลงทุนภาคธุรกิจประมาณร้อยละ 30 การใช้จ่ายของรัฐบาลประมาณร้อยละ 14 และการส่งออก-นำเข้าประมาณร้อยละ 1 ซึ่งหากดูสัดส่วนงบประมาณเมื่อเปรียบเทียบกับ GDP จะมีเพียงแค่ร้อยละ 14 แต่ภาครัฐยังสามารถกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ ที่ช่วยส่งเสริมภาคธุรกิจได้อีกด้วย

นอกจากนี้ ข้อมูลจำนวนคนทำงานภาคเกษตรมีอยู่ประมาณ 11 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 30 ของแรงงานทั้งประเทศ มีส่วนแบ่งจาก GDP เพียงร้อยละ 8 ที่เหลือร้อยละ 92 อยู่ในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ดังนั้น กลุ่มเกษตรกร แรงงาน จึงมีสถานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ อย่างไรก็ตามจากการแพร่ระบาดของสถานการณ์โควิด-19 ทั่วโลกที่ผ่านมา ทำให้ภาครัฐต้องมีบทบาทสำคัญมากขึ้น เนื่องจากภาคครัวเรือน และภาคเอกชนประสบปัญหา โดยภาครัฐได้ดำเนินนโยบายเพิ่มบทบาทการใช้จ่ายภาครัฐครัวเรือนและการใช้จ่ายจากรัฐบาล โดยผ่านโครงการสวัสดิการแห่งรัฐหลายๆโครงการ สำหรับสัดส่วนงบประมาณของเป้าหมายที่ยังไม่มีความคืบหน้า (ในแถบสีแดงในตาราง) พบว่า มีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับวงเงินงบประมาณรวม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงปี พ.ศ.2563 กับ 2564 แทบไม่มีการเปลี่ยนแปลง

จากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของ Sustainable Development Solutions Network (SDSN) ระบุว่า ผลการประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยยังมีสถานะ และแนวโน้มการประเมินแตกต่างกันออกไป ซึ่งบางเป้าหมายมีทิศทางที่บรรลุได้ จนถึงบางเป้าหมายมีทิศทางไม่คืบหน้า

ตารางที่ 4-2 ผลการประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย

เป้าหมายที่	2563 (2020)	2564 (2021)	แนวโน้ม ปี 2563-2564
1. จัดความยากจน			อยู่ในทิศทางที่จะบรรลุได้
2. จัดความหิวโหย			ไม่คืบหน้า
3. มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี			ค่อนข้างก้าวหน้า
4. การศึกษาที่มีคุณภาพ			อยู่ในทิศทางที่บรรลุได้
5. ความเท่าเทียมทางเพศ			ค่อนข้างก้าวหน้า
6. การจัดการน้ำสะอาดและสุขาภิบาล			อยู่ในทิศทางที่จะบรรลุได้
7. พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้			ค่อนข้างก้าวหน้า
8. การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ			ค่อนข้างก้าวหน้า
9. อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน			อยู่ในทิศทางที่จะบรรลุได้
10. ลดความเหลื่อมล้ำ			ยังไม่มีข้อมูล
11. เมืองและถิ่นฐานมนุษย์ที่ยั่งยืน			ค่อนข้างก้าวหน้า
12. การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน			ยังไม่มีข้อมูล
13. การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ			ค่อนข้างก้าวหน้า
14. การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล			ไม่คืบหน้า
15. การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบนบก			ไม่คืบหน้า
16. สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก			ค่อนข้างก้าวหน้า
17. ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน			ไม่คืบหน้า
คะแนนรวม	74.5	74.2	
อันดับ / จำนวนประเทศ	41/161	43/165	

หมายเหตุ : SDG Dashboard ใช้สีในการแสดงผล โดยที่สีเขียว หมายถึง มีโอกาสสำเร็จมาก รองลงมาคือ สีเหลือง ส้ม และ แดง หมายถึงมีโอกาสสำเร็จน้อยที่สุด และมีการใช้สีออสการ์ในเรื่องแนวโน้มการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากภาพผลการประเมิน ผลคะแนนแต่ละเป้าหมายมีความแตกต่างกันในด้านสถานะ (แสดงได้ตามแถบสี) และแนวโน้ม สามารถแบ่งผลการประเมินออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

(1) อยู่ในทิศทางที่จะบรรลุได้ ประกอบด้วย ขจัดความยากจน การศึกษาที่มีคุณภาพ การจัดการน้ำสะอาดและสุขาภิบาล อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน โดยเป้าหมายที่มีแนวโน้มไปในเชิงบวกและมีความก้าวหน้ามากที่สุดคือ เป้าหมาย SDG 9 ส่งเสริมอุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน

(2) ค่อนข้างก้าวหน้า ประกอบด้วย มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ความเท่าเทียมทางเพศ พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เมืองและถิ่นฐานมนุษย์ที่ยั่งยืน การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สำหรับประเด็นที่มีความท้าทายและต้องเร่งดำเนินการ คือ เป้าหมายย่อยที่มีสถานะสีแดง และมีทิศทางไม่คืบหน้า ได้แก่

(3) ไม่คืบหน้า ประกอบด้วย

(3.1) ขจัดความหิวโหย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างหลักประกันให้กับทุกคนให้ความสำคัญกับกลุ่มยากจนและกลุ่มเปราะบาง ยุติภาวะทุพโภชนาการทุกรูปแบบ สร้างการผลิตอาหารที่ยั่งยืน

(3.2) การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบนบก ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การป้องกันและลดมลพิษทุกชนิดอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะกิจกรรมบนแผ่นดิน และซากขยะในทะเล การอนุรักษ์พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่ง

(4) ยังไม่มีข้อมูลที่เพียงพอต่อการประเมิน ประกอบด้วย ความเหลื่อมล้ำ และการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

เมื่อนำข้อมูลผลการประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืนมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ พบว่า ประเด็นที่มีความท้าทายและต้องเร่งดำเนินการ คือ เป้าหมายย่อยที่มีสถานะสีแดง และมีทิศทางไม่คืบหน้า ได้แก่

- เป้าหมายด้านสังคม

แม้ว่ายุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จะมีสัดส่วนงบประมาณสูงถึงร้อยละ 17.68 แต่เป็นงบประมาณแผนงานบุคลากรภาครัฐร้อยละ 13.17 นอกจากนี้งบประมาณเพื่อดำเนินการพัฒนาศักยภาพตลอดช่วงชีวิต การมีสุขภาพที่ดี การสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีจำนวนประมาณร้อยละ 5 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี และยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมได้รับจัดสรรงบประมาณ ร้อยละ 23.67 โดยมีงบประมาณที่สำคัญ เช่น การสร้างหลักประกันทางสังคม ร้อยละ 9.08 การแก้ไขปัญหาเฉพาะกลุ่ม ร้อยละ 0.10 การสร้างโอกาสและความเสมอภาค ร้อยละ 1.04 อย่างไรก็ตาม แม้ว่า การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างความเสมอภาคผ่านกองทุน และเงินอุดหนุนต่างๆ

เป็นจำนวนมาก เช่นเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด-6 ปี กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กองทุนประกันสังคม บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แต่ผลการพัฒนายังมีความท้าทายเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับผลการประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ยังคงมีปัญหาด้านความทิวโหย โดยเฉพาะการสร้างหลักประกันให้กับทุกคน โดยเน้นกลุ่มยากจน และกลุ่มที่เปราะบาง

- เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้รับจัดสรรงบประมาณร้อยละ 3.86 ซึ่งประกอบด้วยแผนงานต่างๆ เช่น แผนงานยุทธศาสตร์สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน อนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติมีสัดส่วนร้อยละ 0.13 แผนงานยุทธศาสตร์สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล ร้อยละ 0.01 แผนงานยุทธศาสตร์จัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ ร้อยละ 0.01 และแผนงานยุทธศาสตร์จัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 0.01 ซึ่งเมื่อรวมงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน จะมีเพียงร้อยละ 1 ของวงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี สอดคล้องกับผลการประเมินที่พบว่ายังมีความท้าทายอย่างมากเกี่ยวกับ การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบนบก ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การป้องกันและลดมลพิษทุกชนิดอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะกิจกรรมบนแผ่นดิน และซากขยะในทะเล การอนุรักษ์พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่ง

- เป้าหมายลดความเหลื่อมล้ำ

จากผลการประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืน ยังมีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะประเมินสถานะ และความก้าวหน้าด้านความเหลื่อมล้ำได้ อย่างไรก็ตามการจัดสรรงบประมาณเพื่อลดความเหลื่อมล้ำก็ยังไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน มีระบุเพียงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนซึ่งยังไม่สามารถสะท้อนผลการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมได้

4.2 หลักการ ปัจจัย และกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากหลักการของหน่วยงานด้านการบริหารระหว่างประเทศจะให้ความสำคัญกับหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐสามารถนำมาใช้ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย (1) **การมีส่วนร่วม** : ภาครัฐต้องเปิดกว้างให้ทุกภาคส่วนในสังคมรวมกลุ่ม และแสดงความคิดเห็น ความห่วงกังวลต่อการใช้จ่ายงบประมาณที่มีเหตุผลในเชิงสร้างสรรค์ (2) **หลักนิติธรรม** : กรอบตัวบทกฎหมายต้องมีความเป็นธรรม และไม่มีการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน (3) **ความโปร่งใส** : ข้อมูลงบประมาณตลอดกระบวนการงบประมาณต้องเผยแพร่ต่อสาธารณะให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยง่าย เพียงพอต่อความเข้าใจ และติดตามสถานการณ์ (4) **การตอบสนองและการมุ่งเน้นฉันทามติ** การประสานเพื่อหาข้อสรุปของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อหาข้อยุติต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล (5) **ประสิทธิภาพและประสิทธิผล** หน่วยงานและกระบวนการต้องสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ตรงต่อความต้องการ และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (6) **วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision)** การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาต้องมีมุมมองที่เปิดกว้าง มองอนาคตเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมือง พัฒนามนุษย์และสังคม

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเกี่ยวกับการสร้างความโปร่งใสในกระบวนการงบประมาณ ซึ่งภาครัฐจะต้องมีความรับผิดชอบ ใช้จ่ายต้องมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความซื่อสัตย์ ไม่ใช้งบประมาณในทางที่ผิด เป็นการสร้างความไว้วางใจระหว่างภาครัฐ และประชาชน ซึ่งปัจจัยและกลไกที่ได้นำเสนอไว้ ประกอบด้วย (1) **ข้อมูลงบประมาณที่ชัดเจนจากรัฐบาล** ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลสำคัญที่ครบถ้วนตลอดกระบวนการงบประมาณ รวมถึงมีการจัดทำรายงานฉบับประชาชนที่เข้าใจง่าย (2) **การจัดการของรัฐสภา** ซึ่งบทบาทสำคัญของรัฐสภาควรมีโอกาสและทรัพยากรในการตรวจสอบรายงานทางการเงินที่จำเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ (3) **สถาบันอิสระที่ตรวจสอบ** ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระ เพื่อการสอดส่องและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้มีความน่าเชื่อถือได้ สำหรับประเทศไทย อาจหมายถึงสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (4) **การเปิดกว้างให้มีส่วนร่วม** และ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับภาคประชาชน และภาคเอกชน การเปิดกว้างจะทำให้เกิดความร่วมมือ ลดโอกาสการใช้งบประมาณในทางที่ผิด หรือการทุจริต

จากปัจจัยและบทบาทข้างต้น ผู้ศึกษาได้นำมากำหนดกิจกรรมที่แต่ละภาคส่วนจะต้องดำเนินการด้านการจัดการงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายที่ยั่งยืนให้เป็นประโยชน์และเป็นรูปธรรม ซึ่งต้องใช้งบประมาณจากหลายภาคส่วน ในส่วนของภาครัฐต้องจัดทำแผนระยะปานกลางและแผนระยะยาว โดยระบุกรอบการคลัง การงบประมาณ และกรอบรายจ่าย เพื่อให้สามารถระบุแหล่งที่มางบประมาณ การบริหารหนี้สาธารณะ การกำหนดตัวชี้วัดด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งแต่ละภาคส่วนของภาครัฐต้องกำหนดบทบาท และกิจกรรมแต่ละขั้นตอนในกระบวนการให้ชัดเจน ดังนี้

(1) การกำหนดยุทธศาสตร์ และการจัดหางบประมาณ : โดยการกำหนดแผนการคลัง แผนงบประมาณ แผนการลงทุน การวิเคราะห์ต้นทุนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ

(2) การอนุมัติงบประมาณ : การอนุมัติงบประมาณโดยคณะกรรมการพิจารณา งบประมาณรายจ่ายให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

(3) การใช้จ่ายงบประมาณ : หน่วยงานเจ้าของงบประมาณมีความรับผิดชอบต่อการใช้จ่าย ประชาชนมีโอกาสติดตามการดำเนินงานของหน่วยงาน มีการรายงานความสูญเสีย หรือโอกาสที่งบประมาณจะไม่เกิดประโยชน์

(4) การติดตาม ประเมินผล : มีการให้รหัสควบคุมโครงการและกิจกรรมทำให้สามารถติดตาม ประเมินผลโครงการของภาครัฐ

4.3 การวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืนกำหนดเป็น 4 หมวดหมู่สำคัญได้แก่ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การสร้างการมีส่วนร่วมของสังคม และการบริหารจัดการที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ภาครัฐจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะจัดทำยุทธศาสตร์ นโยบาย ระเบียบกฎหมาย เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชน

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ แหล่งทรัพยากรทางการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่ง งบประมาณรายจ่ายประจำปี จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการจัดลำดับความสำคัญเป้าหมายที่ ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อลดข้อจำกัดที่ผ่านมา และการสร้างความท้าทายการพัฒนาในด้านที่ ค่าคะแนนการประเมินยังต่ำกว่าค่าเป้าหมาย การประสานความร่วมมือ บูรณาการด้านองค์ความรู้ และทรัพยากรจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อสร้างแนวทางการจัดสรรงบประมาณให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย

4.3.1 ด้านนโยบาย และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ

เมื่อนำยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณที่ผ่านมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า สัดส่วนงบประมาณยังไม่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา ทำให้เป้าหมายการพัฒนาบางเป้าหมายยังมีความท้าทาย และมีสถานะไม่คืบหน้า

ตารางที่ 4-3 การเปรียบเทียบยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การจัดสรร งบประมาณ	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ลำดับที่)	ทิศทางการพัฒนา และแนวทางการ จัดสรรงบประมาณ
ด้านความมั่นคง		

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ลำดับที่)	ทิศทางการพัฒนาและแนวทางการจัดสรรงบประมาณ
1. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง	11. เมืองและถิ่นฐานมนุษย์ที่ยั่งยืน	ค่อนข้างก้าวหน้า
ด้านเศรษฐกิจ 2. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	8. การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ 9. อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน 10. ลดความเหลื่อมล้ำ 12. การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน	ค่อนข้างก้าวหน้า อยู่ในทิศทางที่บรรลุได้ ยังไม่มีข้อมูล ยังไม่มีข้อมูล
ด้านสังคม 3. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	1. ขจัดความยากจน 2. ขจัดความหิวโหย 3. มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี 4. การศึกษาที่มีคุณภาพ 5. ความเท่าเทียมทางเพศ 6. การจัดการน้ำสะอาดและสุขาภิบาล	อยู่ในทิศทางที่บรรลุได้ ไม่คืบหน้า ค่อนข้างก้าวหน้า อยู่ในทิศทางที่บรรลุได้ ค่อนข้างก้าวหน้า อยู่ในทิศทางที่บรรลุได้
ด้านสิ่งแวดล้อม 5. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	7. พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ 13. การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 14. การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล 15. การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบนบก	ค่อนข้างก้าวหน้า ค่อนข้างก้าวหน้า ไม่คืบหน้า ไม่คืบหน้า
ด้านการบริหาร 6. ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ	16. สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก 17. ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ค่อนข้างก้าวหน้า ไม่คืบหน้า

ยุทธศาสตร์การจัดสรร งบประมาณ	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ลำดับที่)	ทิศทางการพัฒนา และแนวทางการ จัดสรรงบประมาณ
7. รายการค่าดำเนินการ ภาครัฐ		

จากข้อมูลข้างต้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนา จึงทำให้ผลการพัฒนาไม่คืบหน้า ดังนั้น การกำหนดยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณจึงควรจัดลำดับการเลือกเป้าหมาย โดยให้ความสำคัญกับเป้าหมายด้านสังคม สิ่งแวดล้อมมากขึ้น นอกจากนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมด้านดิจิทัลอีกด้วย ดังรายละเอียด

1. การติดตามภาวะอากาศและสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันและลดมลพิษทางทะเลทุกประเภทอย่างมีนัยสำคัญโดยเฉพาะจากกิจกรรม บนแผ่นดินรวมถึงเศษซากขยะในทะเลและมลพิษจากธาตุอาหาร การอนุรักษ์พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่ง
2. ส่งเสริมความเท่าเทียม ความเท่าเทียมทางเพศ สถานะทางสังคม โดยให้ความสำคัญกับการยุติความหิวโหยและสร้างหลักประกันให้ทุกคนโดยเฉพาะกลุ่มยากจน และกลุ่มที่เปราะบาง ยุติภาวะทุพโภชนาการทุกรูปแบบ และแก้ไขปัญหาความต้องการสารอาหารของกลุ่มเปราะบาง และการสร้างหลักประกันเกี่ยวกับระบบผลิตอาหารที่ยั่งยืน
3. การสร้างความเข้มแข็งทางระบบสาธารณสุข โดยให้ความสำคัญกับ การลดอัตราการตายจากโรคไม่ติดต่อด้วยการป้องกันและรักษาโรค ส่งเสริมสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดี ลดจำนวนการตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุการจราจร ลดจำนวนการตายและการเจ็บป่วยจากสารเคมีอันตรายและจากมลพิษ และการปนเปื้อนทางอากาศ น้ำ และดิน
4. การปกป้องและสร้างสรรค์ตำแหน่งงาน โดยให้ความสำคัญกับการลดค่าธรรมเนียมการส่งเงินกลับประเทศของแรงงานย้ายถิ่น
5. การส่งเสริมทางดิจิทัล โดยให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล

4.3.2 ด้านมาตรฐาน และเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

การกำหนดบทบาทและกิจกรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีผลต่อการบรรลุเป้าหมาย โดย

- (1) หน่วยงานกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ เช่น สำนักงบประมาณ และหน่วยงานเจ้าของงบประมาณ ต้องจัดทำยุทธศาสตร์ แผนการดำเนินงาน แผนงบประมาณให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของ

ประชาชน ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม กรมบัญชีกลางกำหนดระบบการควบคุมและความรับผิดชอบ โดยเปิดเผยนโยบายบัญชี การกำหนดความรับผิดชอบของผู้บริหารทุกระดับ

(1.2) **รัฐสภาและกรมการ** ตรวจสอบกิจกรรม โครงการให้สอดคล้องกับกรอบ การคลังระยะปานกลาง การบริหารหนี้สาธารณะ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

(1.3) **หน่วยงานตรวจสอบ** เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินต้องกำหนดแนวทางการตรวจสอบที่เป็นที่ยอมรับเพื่อติดตามตรวจสอบ ประเมินผลอย่างรัดกุม รอบคอบ เพื่อนำผลการติดตาม ประเมินผลไปใช้ในการจัดสรรงบประมาณปีต่อ ๆ ไป

(1.4) **ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและประชาชน** การระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน การวิเคราะห์ข้อมูลจากภาครัฐการลดการรั่วไหลจากการใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่า หรือไม่เกิดประโยชน์ การสร้างเครื่องมือเพื่อเชื่อมโยงกับประชาชนผ่านรายงานฉบับต่างๆ ตามระยะเวลาที่กำหนด เช่น เรียกร้องการจัดทำเว็บไซต์กลางเพื่อเผยแพร่รายงานสำคัญที่เป็นข้อมูลเชิงลึก และเป็นประโยชน์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน การสร้างศูนย์รายงานความสูญเสียงบประมาณเพื่อให้ประชาชนรายงานการใช้จ่ายงบประมาณซึ่งอาจยุติความสูญเสียก่อนที่โครงการแล้วเสร็จ

นอกจากนี้จากประเด็นความท้าทายเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 อาจทำให้การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีความถดถอยลงไปอย่างมาก ดังนั้น ภาครัฐจะต้องมีการวิเคราะห์สถานการณ์ การกำหนดทางเลือกนโยบาย และการดูแลกลุ่มต่างๆในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มเปราะบาง ให้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้วย

4.4 การเปรียบเทียบแนวปฏิบัติด้านงบประมาณสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศเกาหลีใต้ และสหรัฐอเมริกา

ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาการเปรียบเทียบประเทศฟินแลนด์ เนื่องจากผลการประเมินอยู่ในลำดับที่ 1 ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อการผลักดันวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนในหลายภูมิภาค และประเทศเกาหลีใต้เนื่องจากมีผลลัพธ์การพัฒนาที่ก้าวกระโดดโดยใช้นวัตกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และยังมีโครงการจำนวนมากที่เป็นความร่วมมือกับประเทศไทยตามมติคณะรัฐมนตรีหลายโครงการ เช่น โครงการความร่วมมือและสนับสนุนด้านการเงินเพื่อแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ระหว่างกรมความร่วมมือระหว่างประเทศกับ USAID การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย และจัดสรรงบประมาณการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศเกาหลีใต้และสหรัฐอเมริกาประกอบด้วย

ตารางที่ 4-4 สรุปประเด็นแนวปฏิบัติด้านงบประมาณของประเทศต่างๆ ปี ค.ศ.2021

ประเด็น	ฟินแลนด์	เกาหลีใต้	สหรัฐอเมริกา
1. ปีที่สำรวจ	2016 /2020	2016	ไม่มีข้อมูล
2. นโยบายและภาวะผู้นำ	รัฐบาลได้ออกแถลงการณ์อย่างเป็นทางการรับรองการดำเนินการ SDGs	รัฐบาลได้ออกแถลงการณ์อย่างเป็นทางการรับรองการดำเนินการ SDGs	ไม่มีแถลงการณ์อย่างชัดเจน
3. SDGs อยู่ในแผนระดับชาติ หรือแผนรายสาขา หรือกำหนดกลยุทธ์เฉพาะ	SDGs ถูกรวมเข้ากับแผนปฏิบัติการรายสาขาหรือกลยุทธ์	SDGs ถูกรวมเข้ากับแผนปฏิบัติการรายสาขาหรือกลยุทธ์	ไม่ได้ระบุเกี่ยวกับ SDGs ลงไปในแผนรายสาขาอย่างชัดเจน
4. SDGs ในงบประมาณประจำปี	มีการระบุ และอธิบายไว้อย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของภายในประเทศ และความร่วมมือระหว่างประเทศ	ไม่ได้ถูกระบุไว้ชัดเจน	ไม่ได้ถูกระบุไว้ชัดเจน
5. การติดตาม SDG ในระดับชาติ /จำนวนตัวชี้วัด	มีระบุไว้จำนวน 45 ตัวชี้วัด	มีระบุไว้จำนวน 197 ตัวชี้วัด	ไม่ได้กำหนด

ประเด็น	ฟินแลนด์	เกาหลีใต้	สหรัฐอเมริกา
6. มีหน่วยงานของรัฐบาลในการประสานงานและดำเนินการ SDGs ข้ามกระทรวง	มี	มี	ไม่มี
4. เครื่องมือสำหรับประชาชนติดตาม SDG	มี	มี	มีทางออนไลน์
5. แผนการฟื้นฟูหลัง COVID-19	มี โดยระบุเป็นข้อความกว้างๆ	ไม่มี	ไม่มี

ที่มา : SDSN 2021 Survey on national coordination and implementation mechanisms at the central/federal level of government (February 2021)

จะเห็นได้ว่าประเทศที่มีคะแนนการประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืนในลำดับต้นๆจะมีการกำหนดแผน ยุทธศาสตร์ และแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีไว้อย่างชัดเจน รวมถึงมีการกำหนดตัวชี้วัดและมีเครื่องมือสำหรับให้ประชาชนติดตาม อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องมีการดำเนินการด้านข้อมูลและสถิติที่ครบถ้วน และมีคุณภาพ โดยธนาคารโลกได้พัฒนาดัชนีประสิทธิภาพทางสถิติ โดยแบ่งออกเป็น 5 เสาหลัก ประกอบด้วย

- (1) การใช้ข้อมูลพิจารณาว่าผู้กำหนดนโยบาย ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา และหน่วยงานระหว่างประเทศใช้ข้อมูลอย่างไร
- (2) ข้อมูลจะวัดคุณภาพ ความครอบคลุม และเปิดกว้างของข้อมูล
- (3) ความสามารถในการสร้างตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับ SDGs
- (4) ความพร้อมของแหล่งข้อมูล เช่น ข้อมูลสำมะโน และข้อมูลภูมิสารสนเทศ
- (5) โครงสร้างพื้นฐานของข้อมูล โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับ กฎหมาย มาตรฐาน และการเงิน

ประเทศในกลุ่ม OECD ส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในด้าน (1) การใช้ข้อมูลเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนต่างๆ (2) การวัดคุณภาพ ความครอบคลุม และการเปิดกว้างของข้อมูล (5) โครงสร้างพื้นฐานข้อมูล เช่นกฎหมาย ระเบียบ อย่างไรก็ตามในด้านที่ 3 ความสามารถในการสร้างตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวัด SDGs และ (4) แหล่งข้อมูลเกี่ยวข้องกับ SDGs เช่น ความพร้อมของข้อมูลสำมะโน การบริหาร และภูมิสารสนเทศ

การจัดการข้อมูลในช่วง COVID-19 จะเป็นบทเรียนที่ทำนายสำหรับการสร้างระบบข้อมูลท้องถิ่นและระดับโลกที่แข็งแกร่ง เห็นได้จากปี ค.ศ.2020 ข้อมูลระดับท้องถิ่นจะเป็นประโยชน์สำหรับทำความเข้าใจและใช้วางแผนการจัดการในพื้นที่เป้าหมายเพื่อหยุดยั้งการแพร่ระบาด สำหรับในประเทศที่มีรายได้สูงแม้ว่าจะมีระบบการบันทึกสถิติผู้ติดเชื้อแต่ยังไม่ได้ออกแบบมาให้ทันกับสถานการณ์การแพร่ระบาด เนื่องจากข้อมูลล่าช้า หรือไม่สมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลหลายประเทศจึงขาดข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้ป่วย ผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล หรือเสียชีวิต สำหรับในประเทศที่รายได้ต่ำการขาดข้อมูลการวางแผนยิ่งเลวร้ายยิ่งกว่า ดังนั้น จึงต้องสร้างความร่วมมือใหม่อย่างรวดเร็วเพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ เช่น การจ้างงาน รายได้ ความวิตกกังวล เพื่อกำหนดนโยบาย และจัดทำมาตรการความยากจนแบบหลายมิติเพื่อกำหนดเป้าหมายกลยุทธ์การลดความยากจนของประเทศได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการเสริมสร้างการกำกับดูแลข้อมูลสำหรับใช้ตัดสินใจจะต้องเกิดจากความร่วมมือที่ต้องให้ข้อมูลมีคุณภาพ และความน่าเชื่อถือ มีการกำกับอย่างรอบคอบ มีพันธมิตรระดับโลก สำหรับการเตรียมความพร้อมรับมือการระบาดครั้งต่อไป

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาที่ยั่งยืนคือการสร้างความเท่าเทียม และความยั่งยืน โดยสร้างความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ผลการพัฒนาที่ผ่านมาพบว่า สัดส่วนของงบประมาณรายจ่ายประจำปีของภาครัฐต่อผลผลิตมวลรวมของประเทศมีนัยสำคัญต่อการพัฒนา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นศึกษาเพื่อหาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยอ้างอิงจากผลการประเมินความยั่งยืน แนวปฏิบัติที่เป็นคำแนะนำของหน่วยงานสำคัญต่างๆ เช่น OECD UNDP โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาครั้งนี้ไว้ 3 ประการ ประกอบด้วย (1) เพื่อศึกษาผลลัพธ์การพัฒนาจากยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณที่ผ่านมา (2) เพื่อศึกษาหลักการ ปัจจัย และกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ผลการศึกษา พบว่า ผลการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา 20 ปี มีความครอบคลุมเกือบทุกประเด็น แต่ผลการจัดสรรงบประมาณยังไม่สอดคล้อง ทำให้ผลการพัฒนายังไม่เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ผลคะแนนการประเมินล่าสุดพบว่า สถานะ และแนวโน้มมีความแตกต่างกัน โดยแบ่งผลการประเมินออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) อยู่ในทิศทางที่จะบรรลุได้ (2) ค่อนข้าง (3) ไม่คืบหน้า และ (4) ยังไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะประเมินในเป้าหมายการลดความเหลื่อมล้ำ โดยเป้าหมายที่ไม่คืบหน้าส่วนใหญ่เป็นเป้าหมายด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การขจัดความหิวโหย และ การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบนบก ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในด้านหลักการ ปัจจัย และกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า บทบาทและกิจกรรมที่แต่ละภาคส่วนจะต้องดำเนินการด้านการจัดการงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายที่ยั่งยืนให้เป็นประโยชน์และเป็นรูปธรรม ต้องใช้งบประมาณจากหลายภาคส่วน ในส่วนของภาครัฐควรจัดทำแผนระยะปานกลาง และแผนระยะยาว โดยระบุกรอบการคลัง การงบประมาณ และกรอบรายจ่าย เพื่อให้สามารถระบุแหล่งที่มางบประมาณ การบริหารหนี้สาธารณะ สำหรับนโยบายและเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดจะต้องประกอบด้วย

(1) ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ จะต้องให้ความสำคัญกับเป้าหมายที่ยังไม่มีความคืบหน้า ได้แก่ การติดตามภาวะอากาศและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมความเท่าเทียม ความเท่าเทียมทางเพศ สถานะทางสังคม การสร้างความเข้มแข็งด้านสาธารณสุข การสร้างตำแหน่งงาน และการส่งเสริมทางดิจิทัล

(2) ด้านมาตรฐาน และเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงบประมาณตลอดกระบวนการงบประมาณ ทั้งนี้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จำเป็นต้องทบทวนนโยบายอย่างรอบคอบให้เหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและกลุ่มเปราะบาง

5.2 ข้อเสนอแนะ

การขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคมอย่างแท้จริง มิใช่การขับเคลื่อนจากรัฐเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการงบประมาณของภาครัฐบรรลุตามเป้าหมายจะต้องประกอบด้วยยุทธศาสตร์และนโยบายที่กำหนดจุดเน้นและการจัดลำดับความสำคัญเป้าหมายการพัฒนา โดยระบุแนวทางการดำเนินงานที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่กำหนด

5.2.1 แนวทางการดำเนินการของฝ่ายบริหาร

(1) รัฐบาล สำนักงานงบประมาณ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่วนราชการเจ้าของโครงการควรกำหนดยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณโดยจัดลำดับความสำคัญของสถานการณ์การพัฒนาที่ยั่งยืนให้สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณ

(2) ควรเพิ่มกลไกเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐกับประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญ หรือภาคประชาสังคมร่วมสะท้อนปัญหา ความคิดเห็นจากพื้นที่เพื่อให้ใช้งบประมาณที่ตรงกับความต้องการ ลดการสูญเสียงบประมาณจากการไม่ได้ประโยชน์

(3) หน่วยงานภาครัฐจะต้องเสริมสร้างความเข้าใจด้านงบประมาณให้กับประชาชน และเปิดเผยข้อมูลงบประมาณตลอดกระบวนการงบประมาณ โดยข้อมูลต้องเป็นข้อมูลเชิงลึก ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ ควรจัดทำงบประมาณฉบับประชาชนเพื่อให้ประชาชนเข้าใจที่มา และประโยชน์ที่จะได้รับจากงบประมาณ

(4) หน่วยงานเจ้าของงบประมาณโครงการสำคัญต้องรับฟังความคิดเห็นสาธารณะจากภาคประชาสังคมอย่างกว้างขวางตั้งแต่การวางแผนงบประมาณ และการจัดทำงบประมาณ หลังจากการอนุมัติงบประมาณ หน่วยงานเจ้าของงบประมาณจะต้องเปิดเผยผลการดำเนินงานการจัดซื้อจัดจ้าง และหน่วยงานตรวจสอบจะต้องตรวจสอบตามมาตรฐานที่กำหนด และเปิดเผยผลการตรวจสอบสู่สาธารณะ

(6) ควรเพิ่มกลไกเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐกับประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญ หรือภาคประชาสังคมร่วมสะท้อนปัญหา ความคิดเห็นจากพื้นที่เพื่อให้ใช้งบประมาณที่ตรงกับความต้องการ ลดการสูญเสียงบประมาณจากการไม่ได้ประโยชน์

(7) การวิเคราะห์และคำนวณต้นทุน ผลประโยชน์ที่ได้รับ ความเสี่ยงทางการคลังของนโยบายสำคัญ

(8) การให้รหัส และติดตามโครงการสำคัญภายใต้แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

(9) การจัดทำแผนระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว พร้อมประมาณการค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการภายใต้ประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.2.2 แนวทางการดำเนินการของฝ่ายนิติบัญญัติ

(1) รัฐสภาในฐานะผู้อนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบโดยรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาสังคมและผู้เชี่ยวชาญ

(2) รัฐสภาควรพิจารณายุทธศาสตร์และแนวทางการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาที่ยั่งยืน

(3) คณะกรรมาธิการชุดต่างๆจะต้องเสริมสร้างความเข้าใจด้านงบประมาณให้กับประชาชน และเปิดเผยข้อมูล ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

(4) การพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นอย่างไรเปิดเผยตามระยะเวลาที่กำหนด สามารถอภิปรายและจัดสรรใหม่ให้กับโครงการภายใต้การพัฒนาที่ยั่งยืน

(5) การตรวจสอบรายงานเกี่ยวกับการใช้จ่าย การโอนงบประมาณจากฝ่ายบริหารเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการจัดสรรในปีต่อไป

(6) ติดตาม ตรวจสอบการประมาณการค่าใช้จ่ายโครงการ งบประมาณระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงทางการคลังในอนาคต

5.2.3 แนวทางการดำเนินการของประชาชน และภาคประชาสังคม

(1) สร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบโครงการสำคัญของรัฐบาล

(2) ประชาชนและภาคประชาสังคมต้องตื่นตัวและเรียกร้องการเปิดเผยข้อมูลหรือรายงานต่างๆสู่สาธารณะเพื่อเกิดการวิพากษ์ในวงกว้างนำไปสู่การใช้งบประมาณที่เหมาะสมคุ้มค่า ตรงตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.2.4 ตัวอย่างกรอบการจัดสรรงบประมาณ

การจัดทำกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์งบประมาณแต่ละปีควรครอบคลุมกิจกรรมตัวอย่างที่ใช้งบประมาณและทุกภาคส่วนจะต้องให้ความสำคัญเพื่อกำหนดโครงการขับเคลื่อนการดำเนินการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เป็นรูปธรรม

(1) การลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มความเสมอภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการศึกษา การเข้าถึงบริการสุขภาพ การใช้นโยบายการคลังและนโยบายทางสังคมเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม และการสนับสนุนให้เข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและนวัตกรรมต่างๆจากภาครัฐ

(2) การเพิ่มความช่วยเหลือกับกลุ่มเปราะบางให้สามารถตอบสนองจากวิกฤติโรคระบาด และสถานการณ์เศรษฐกิจที่หดตัวในขณะนี้

(3) การออกแบบปรับปรุงระบบสาธารณสุข และระบบการศึกษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

(4) สนับสนุนการสร้างความเท่าเทียมทางเพศ เช่น การกสนับสนุนโปรแกรมทางธุรกิจขนาดเล็กที่ช่วยให้ผู้หญิงได้เริ่มต้นและสร้างธุรกิจขนาดเล็กของตนเอง

(5) การสนับสนุนให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การจัดสรรทรัพยากรน้ำอย่างเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็น้ำเพื่อการบริโภคและอุปโภค การสนับสนุนให้ประชาชนเข้าถึงพลังงานสะอาด

(6) การสร้างงานที่มีคุณค่าในทุกอุตสาหกรรม รวมถึงการดูแลให้อยู่ภายใต้กฎหมายระเบียบที่กำหนด สนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างท้องถิ่น

(7) การจัดทำนโยบายและโครงการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กำหนดมาตรฐานการปล่อยมลพิษ เปิดเผยข้อมูลด้านมลพิษ สร้างความร่วมมือระดับภูมิภาคในการแก้ไขปัญหามลพิษต่างๆ ทั้งบนบก ในน้ำ และทางทะเล

(8) ปรับปรุงระบบบริการของภาครัฐให้มีความโปร่งใส รับผิดชอบ มีกระบวนการยุติธรรมสำหรับทุกคน

บรรณานุกรม

ราชกิจจานุเบกษา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2580).2561. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 จาก
http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

มติคณะรัฐมนตรี

มติคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0505/35006 ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2564. (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570)

หนังสือ

OECD. (2019). **Good Practices for Performance Budgeting**. OECD Publishing, Paris.
จาก <https://doi.org/10.1787/c90b0305-en>

OECD. 2560. **BUDGET TRANSPARENCY TOOLKIT**. OECD Publishing, Paris. จาก
https://www.oecd-ilibrary.org/governance/oecd-budget-transparency-toolkit_9789264282070-en

UNDP. 2020. **FRAMEWORK FOR SDG ALIGNED FINANCE**. จาก
<https://sdgfinance.undp.org/sites/default/files/Framework%20for%20SDG%20Aligned%20Finance%20OECD%20UNDP.pdf>

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). รายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
ของประเทศไทย พ.ศ. 2559-2563. จาก <https://sdgs.nesdc.go.th/>

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570) จาก
<https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13>

Cambridge University Press. (2021). **Policy Efforts and Monitoring Frameworks for the SDGs Part 3**. จาก <https://dashboards.sdgindex.org/chapters/part-3-policy-efforts-and-monitoring-frameworks-for-the-sdgs#3-1-political-leadership-and-policy-environment-results-from-the-2021-sdsn-government-effort-survey-for-the-sd-gs>

เอกสารประกอบการบรรยาย

Nohman Ishtiaq, UNDP. เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง “Budgeting for SDGs.” วันที่ 7
กันยายน 2564

ภาคผนวก ก

สถานะความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ปี 2020

(Asia and the Pacific SDG Progress Report 2020)

โดยคณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (UNESCAP)

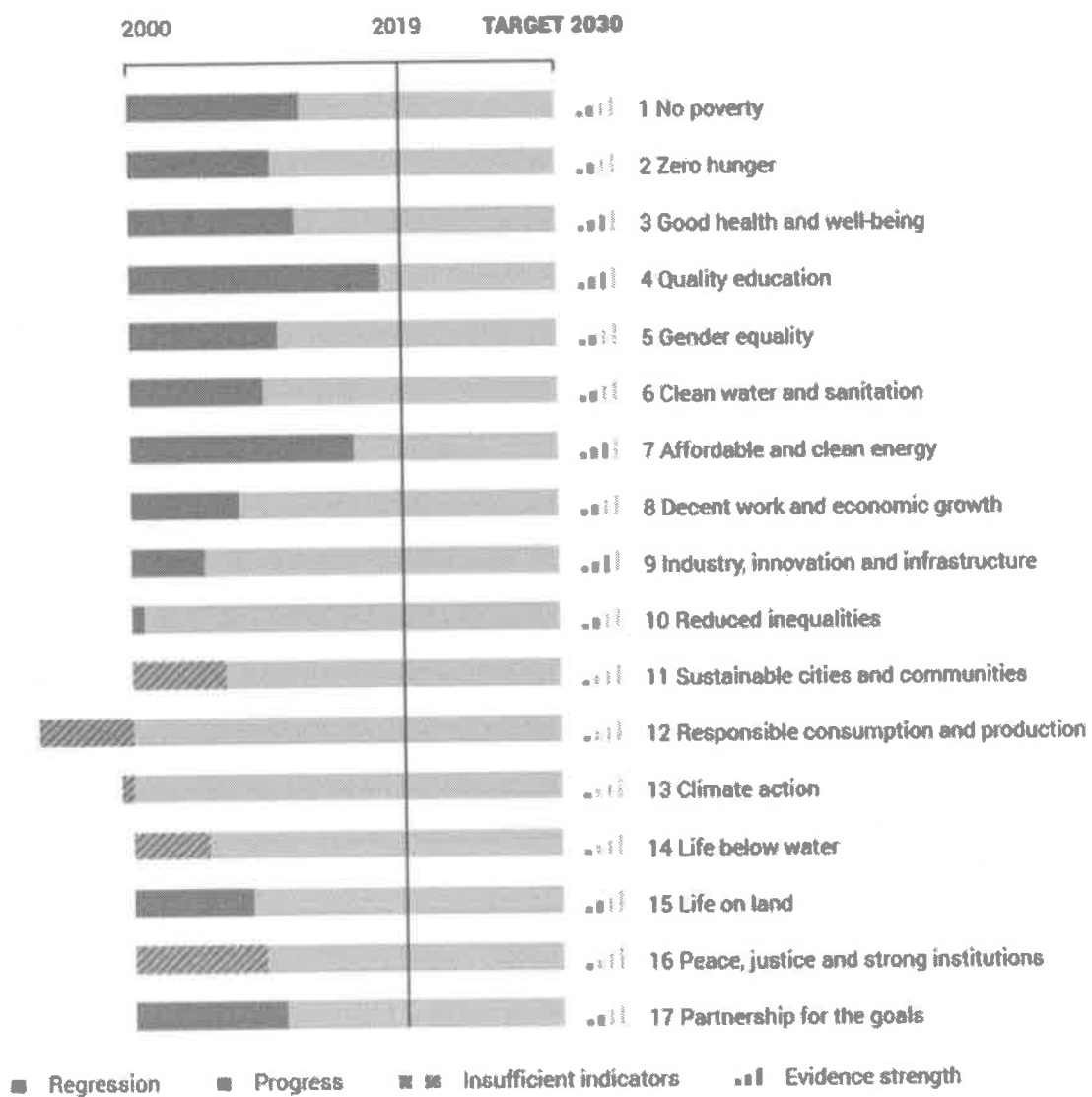

Figure 1. Snapshot of SDG progress in 2019 in the Asia-Pacific region

ภาคผนวก ข

ผลการประเมินตามตัวชี้วัดย่อยของภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ปี 2020

Figure 2. Dashboard of anticipated progress in 2030, Asia-Pacific region

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ - สกุล	นางสาวปิยวรรณ เงินคล้าย
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการพิเศษ
คุณวุฒิการศึกษา	บัญชีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ชื่อหน่วยงาน	สำนักงานงบประมาณของรัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
สถานที่ติดต่อ	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
หมายเลขโทรศัพท์	ที่ทำงาน : 0 2242 5900 ต่อ 7420